

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НОВА
УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА

3
КЛАС

С. О. Скворцова,
О. В. Онопрієнко

Спостерігаю

Міркую

Розв'язую

Математика

Навчальний зошит

Частина 3

УДК 51:37.016(076)
С42

Схвалення для використання у закладах загальної середньої освіти
підтверджується відповідним листом ІМЗО
(www.ranok.com.ua/grifi_mon.html)

Рецензенти:

Н. П. Листопад, науковий співробітник відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України;

О. В. Малоштанова, учитель початкових класів Харківської гімназії № 12
Харківської міської ради Харківської області

Скворцова С. О.

С42 Математика. 3 клас. Навчальний зошит : У 4 ч. Ч. 3 / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020. — 80 с. : іл. + Додаток «Працюю самостійно 3» (40 с.).

ISBN 978-617-09-5921-8

Посібник складений відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко, і є складовою навчально-методичного комплексу з математики для 3 класу авторів С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко. До комплексу входять: навчальний зошит у 4 частинах, додаток «Працюю самостійно» для самостійної роботи учнів на уроках і вдома, розробки уроків.

Матеріали комплексу доступні для ознайомлення та завантаження на сайті interactive.ranok.com.ua.

Видання складається із чотирьох частин, кожна з яких містить тексти правил; зразки міркувань; завдання на актуалізацію опорних знань, створення проблемної ситуації та її розв'язання, первинне закріплення, формування вмінь і навичок, неперервне повторення. Навчальний матеріал поданий з урахуванням психологічних особливостей сучасних третьокласників.

Призначено для учнів 3 класу закладів загальної середньої освіти і вчителів початкових класів.

УДК 51:37.016(076)

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-5918-8 (ч. 1)
ISBN 978-617-09-5920-1 (ч. 2)
ISBN 978-617-09-5921-8 (ч. 3)
ISBN 978-617-09-5922-5 (ч. 4)

© Скворцова С. О., Онопрієнко О. В., 2020
© Ширяєв Д. В., ілюстрації, 2020
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2020

Дорогі друзі!

Ви вже дізналися чимало нового в дивовижній країні — Математиці. Проте попереду на вас чекають нові відкриття — знання, які допоможуть краще пізнати навколишній світ, розкрити математичні секрети й закони. Тож продовжимо шлях сходінками науки!

Бажаємо успіхів!

Ваші друзі й помічники — автори зошита

У посібнику використано такі позначки:

— досліді

— візьми до уваги

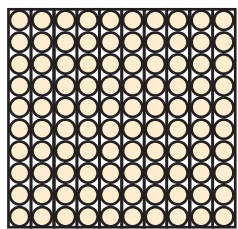

— випробуй себе

РОЗДІЛ 3. ВИВЧАЄМО ТИСЯЧУ

➤➤ ЗНАЙОМИМОСЬ ІЗ ЛІЧИЛЬНОЮ ОДИНИЦЕЮ — СОТНЯ

- 1 Полічи одиницями; десятками. Яку одиницю лічби утворюють 10 десятків?
- 2 Назви одиниці лічби від меншої до більшої. Як вони співвідносяться? Скористайся підказками.

100

10

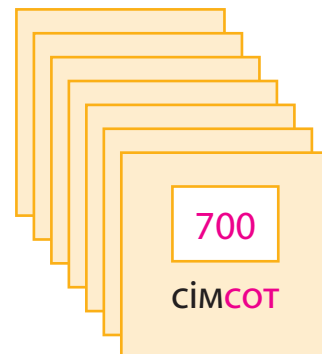
1

1 десяток = 10 одиниць
1 сотня = 10 десятків = 100 одиниць

Одиниці
Десятки
Сотні

→ Розряди

- 3 Полічи сотнями. Назви числа розряду сотень.

- 4 Запиши розрядні числа розряду одиниць; розряду десятків; розряду сотень. Як одержати наступне число в кожному випадку?

- I розряд — одиниці
- II розряд — десятки
- III розряд — сотні

- одноцифрове число
- двоцифрове число
- трицифрове число

5 Зістав числа в кожній парі. Чим вони схожі? Чим відрізняються? Прочитай числа. Наведи приклади подібних пар чисел.

1 і 101	10 і 110	1 і 201	10 і 210
2 і 102	20 і 120	2 і 202	20 і 220
3 і 103	30 і 130	3 і 203	30 і 230

6 Прочитай пари чисел. Чим схожі числа? Чим відрізняються? Прочитай числа.

27 і 127	83 і 183	14 і 214	45 і 945
56 і 356	99 і 499	75 і 575	34 і 734

7 Назви числа, що містять: 8 десятків, 2 одиниці; 3 сотні, 8 десятків, 2 одиниці; 3 десятки, 4 одиниці; 5 сотень, 3 десятки, 4 одиниці; 8 сотень, 3 десятки, 4 одиниці. Які підмножини містить множина цих чисел? Які розряди у двоцифровому числі? трицифровому числі?

8 Запиши в таблиці розрядів числа, які містять:

- 1) 1 сотню, 6 десятків, 2 одиниці;
- 2) 9 сотень, 4 десятки, 1 одиницю;
- 3) 8 сотень, 5 одиниць.

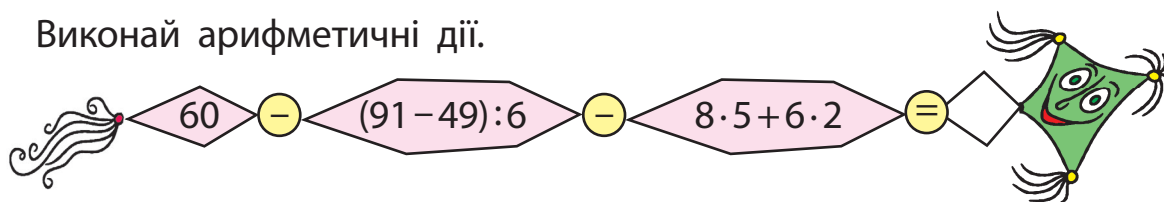
Визнач розрядний склад чисел і запиши числа в таблиці:

- 4) чотириста тридцять п'ять;
- 5) двісті чотири;
- 6) сімсот сорок.

Сотні	Десятки	Одиниці

9 Запиши числа, що містять: 8 сотень, 3 десятки, 2 одиниці; 4 сотні, 5 десятків; 7 сотень, 9 одиниць; 6 сотень. Прочитай ці числа.

10 Виконай арифметичні дії.

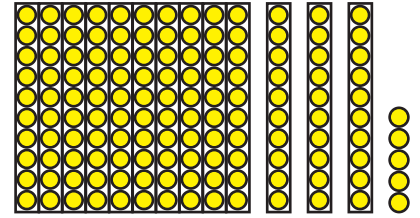

ОДЕРЖУЄМО ТРИЦИФРОВІ ЧИСЛА

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

- 1) Проілюструй кружками-намистинками число, яке містить 1 сотню, 4 десятки, 7 одиниць. Познач це число картками.
- 2) Познач картками число, що містить 2 сотні, 6 десятків, 3 одиниці. Проілюструй це число кружками-намистинками.

2

Чим схожі та чим відрізняються числа в кожній парі?

58 і 158 41 і 841 82 і 482 17 і 917 56 і 756
 300 і 308 500 і 519 400 і 432 600 і 605 200 і 267

3

Полічи сотнями. Полічи від 198 до 215; від 476 до 491; від 300 до 286. На скільки кожне наступне число більше за попереднє? На скільки попереднє менше від наступного? Назви «сусідів» числа 599; числа 800. Як одержати попереднє число? наступне число?

4

Прочитай числа, записані в таблицях.

Сотні	Десятки	Одиниці
5	3	8
3	0	6
2	7	0

Сотні	Десятки	Одиниці
8	1	3
4	0	9
9	6	4

5

Назви трицифрові числа, у яких по 6 сотень і 5 десятків; 4 сотні і 3 одиниці; 2 одиниці I розряду і 4 одиниці III розряду; 5 одиниць II розряду і 7 одиниць III розряду.

6

Прочитай числа. Визнач їх розрядний склад. Назви «сусідів» поданих чисел. Якими способами можна утворити подані числа із сусідніх?

576, 403, 790, 400, 326, 508, 329, 708, 500.

7 Запиши в таблиці розрядів числа, які містять:

- 1) 1 сотню, 8 десятків, 4 одиниці;
- 2) 7 сотень, 3 десятки, 7 одиниць;
- 3) 2 сотні, 8 одиниць.

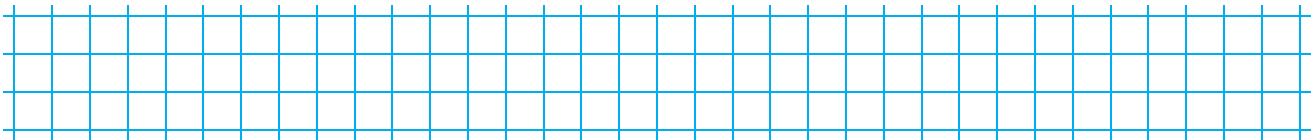
Визнач розрядний склад чисел і запиши числа в таблиці:

- 4) вісімсот двадцять чотири;
- 5) дев'ятсот сорок;
- 6) чотириста три.

Сотні	Десятки	Одиниці

8 Запиши числа, що містять: 7 сотень, 4 десятки, 2 одиниці; 6 сотень, 3 десятки; 4 сотні, 5 одиниць; 9 сотень. Прочитай ці числа.

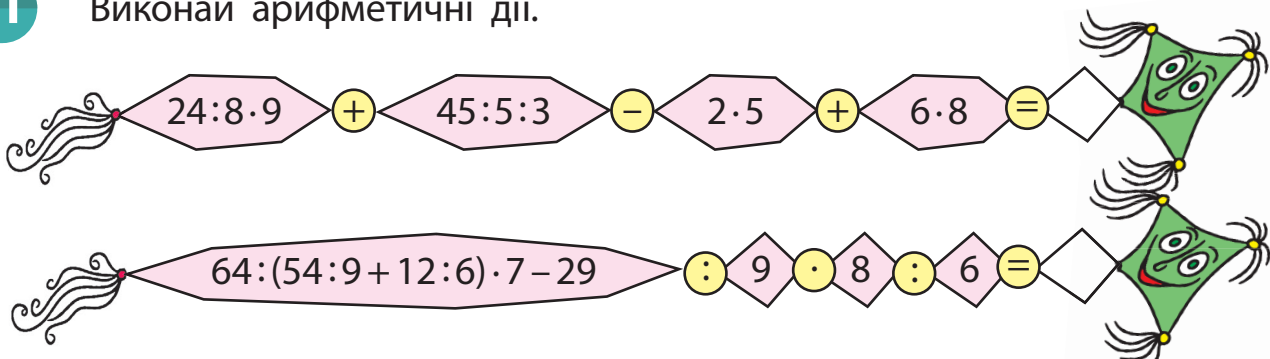
9 Назви попереднє та наступне числа до чисел: 569, 899, 408, 846. Як утворити число з попереднього до нього числа? з наступного до нього числа? Запиши відповідні рівності.

10 З цифр 5, 6, 9 утвори можливі трицифрові числа, якщо цифри в записі числа не повторюються.

11 Виконай арифметичні дії.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ

1

Прочитай числа та визнач їх розрядний склад.

736, 481, 500, 207, 560, 287, 700, 909, 990.

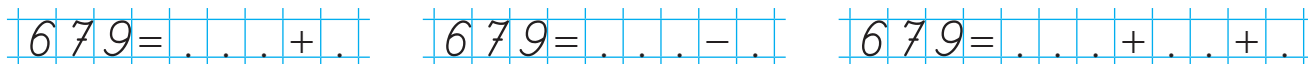
2

Запиши числа, що містять: вісім сотень, три десятки, шість одиниць; чотири сотні, дев'ять одиниць; дві сотні, шість десятків; три сотні; п'ять сотень, вісім десятків, три одиниці; шість сотень, сім десятків; чотири сотні, п'ять одиниць.

3

Назви «сусідів» чисел: 679, 327, 800, 958. Як одержати наступне число? попереднє число? Як інакше можна одержати трицифрове число? Запиши відповідні рівності, користуючись схемами.

4

Заміни кожне число більшими розрядними одиницями — десятками. Якими іншими розрядними одиницями можна замінити числа 800 і 400?

$70 = \square \text{ д.}$

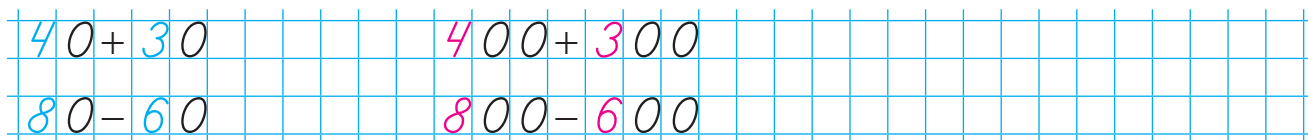
$640 = \square \square \text{ д.}$

$800 = \square \square \text{ д.}$

$400 = \square \square \text{ д.}$

5

Знайди значення сум і різниць, використовуючи прийом укрупнення розрядних одиниць. Прокоментуй свої дії. У першому стовпчику запиши тільки результати обчислень.

6

Чи можна застосувати прийом укрупнення розрядних одиниць для обчислення поданих виразів? Якими більшими розрядними одиницями можна замінити обидва числа у виразах? Знайди значення виразів.

6

$$\begin{aligned} &> 678 + 1 && 678 - 1 \\ &> 678 = 600 + 70 + 8 \\ &> 670 + 280 && 670 - 280 \end{aligned}$$

140 + 370
810 - 560
580 + 250
920 - 770
400 + 340
600 - 350

Додавання і віднімання прийомом укрупнення розрядних одиниць

1. Замінюю кожне число однаковими більшими розрядними одиницями.
2. Додаю
Віднімаю числа розрядних одиниць.
3. Подаю результат в одиницях.

Наприклад: $340 + 520 = 34 \text{ д.} + 52 \text{ д.} = 86 \text{ д.} = 860$
 $480 - 360 = 48 \text{ д.} - 36 \text{ д.} = 12 \text{ д.} = 120$

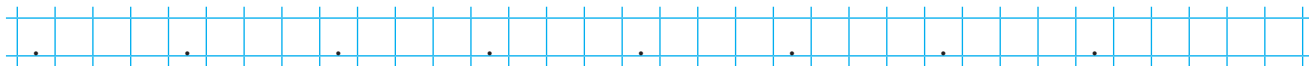
7 Знайди значення виразів. Запиши результати.

578 + 1	370 + 160
600 - 1	640 - 580
999 + 1	450 + 200
427 - 1	800 - 440
356 + 1	500 + 300
810 - 1	700 - 200

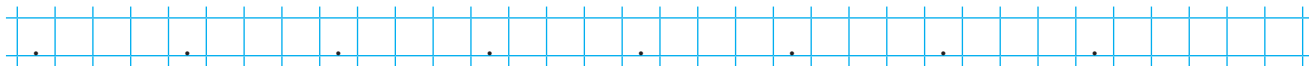
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ТРИЦИФРОВІ ЧИСЛА НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ

1

Запиши числа, які містять: 8 сотень, 2 десятки, 7 одиниць; 4 сотні, 8 одиниць; 9 сотень, 5 десятків; 74 десятки, 3 одиниці; 85 десятків; 4 одиниці III розряду, 6 одиниць II розряду, 1 одиницю I розряду; 8 одиниць I розряду, 4 одиниці III розряду; 5 одиниць II розряду, 3 одиниці III розряду.

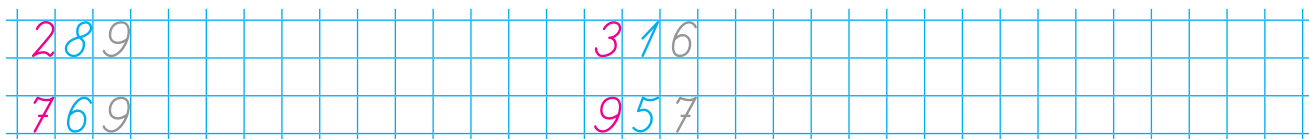
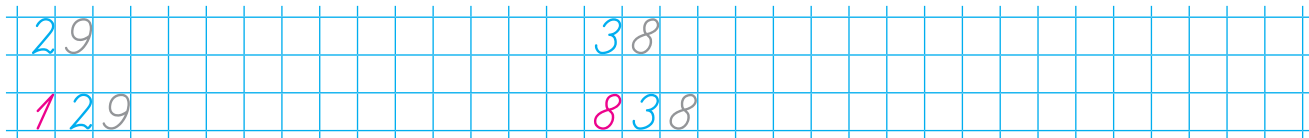

Запиши числа: двісті тридцять чотири; сімсот п'ять; дев'ятсот тридцять; шістсот тридцять два; чотириста одинадцять; триста дев'ять; вісімсот двадцять; триста чотири.

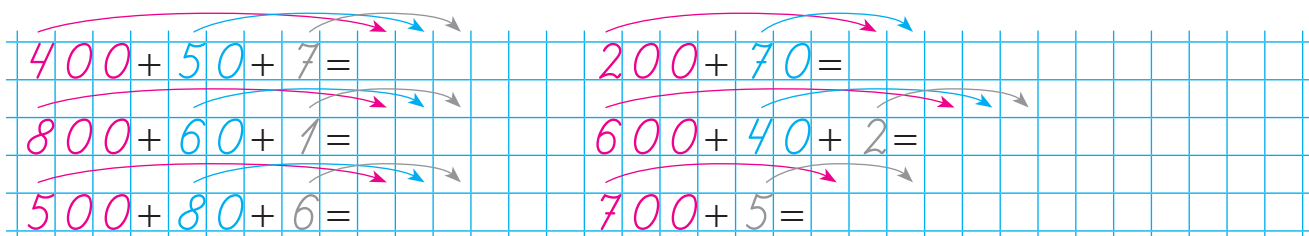
2

Визнач розрядний склад кожного числа. Заміни число сумою розрядних доданків. Скористайся підказкою.

3

Заміни суму розрядних доданків числом.

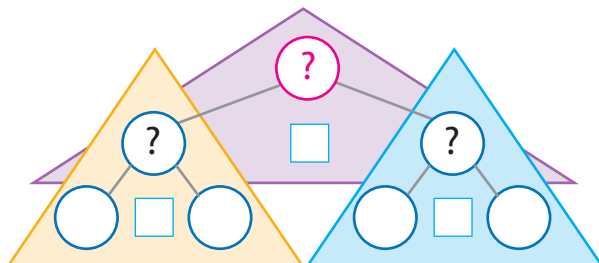
➤ **Задачі на знаходження суми, різницевого та кратне порівняння двох часток**

4 Розв'яжи задачі. Запиши розв'язання в зошиті.

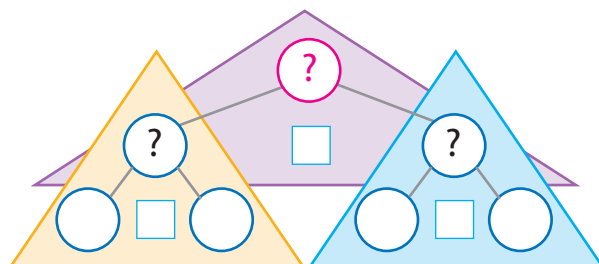
- 1) Кухар випік 56 пирогів за 7 годин роботи, а його учень — 20 пирогів за 5 годин. Скільки пирогів випекли разом кухар і учень за годину? Хто за годину випік більше пирогів — кухар чи учень? На скільки більше? У скільки разів більше?

I			
II			

- 2) Для Мирона на 42 грн купили повітряний пластилін, по 7 грн за стік, і на 27 грн купили тісто для ліплення, по 9 грн за стік. У скільки разів менше купили стіків тіста для ліплення, ніж повітряного пластиліну?

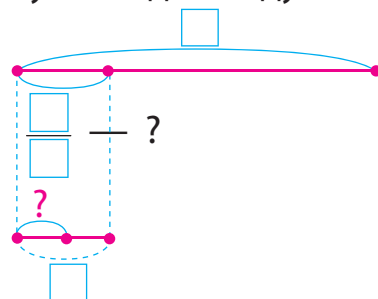
I			
II			

- 3) Денна норма коваля — 24 підкови. До обіду коваль виконав $\frac{1}{4}$ норми. За той самий час учень коваля викував підков у 2 рази менше, ніж коваль. Скільки підков викував учень до обіду?

I — ?, $\frac{\square}{\square}$ від \square ←

II — ?, у \square разів б. (м.) —

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ТРИЦИФРОВІ ЧИСЛА НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ

1

Розв'яжи задачу. Зміни запитання так, щоб останньою була дія віднімання; щоб останньою була дія ділення. Як ці зміни вплинуть на розв'язання? Доповни записи.

Господиня привезла на базар 36 кг помідорів у великих ящиках, по 9 кг у кожному ящику, і 32 кг у маленьких ящиках, по 4 кг у кожному ящику. Скільки всього ящиків з помідорами привезла господиня?

Задачі на знаходження суми двох часток

	— 1	Кількість Час	Загальна _____
I	<input type="text"/>	?	} ? _____
II	<input type="text"/>	?	

Задачі на різницеве порівняння двох часток

	— 1	Кількість Час	Загальна _____
I	<input type="text"/>	?	} _____
II	<input type="text"/>	?	

Задачі на кратне порівняння двох часток

	— 1	Кількість Час	Загальна _____
I	<input type="text"/>	?	} _____
II	<input type="text"/>	?	

Склади та розв'яжи обернену задачу до даної: 36, 9, 32, ?, 12. Як зміна шуканого вплине на розв'язання?

I			
II			

1) _____

2) _____

3) _____

$500 + 70 + 8$

$578 - 8$

$578 - 70$

$578 - 500$

Склади та розв'яжи ще одну обернену задачу до даної:
36, ?, 32, 4, 12. Що спільне в розв'язанні обернених задач?

I			
II			

1)

2)

3)

2 Знайди значення сум і різниць.

$$\begin{aligned}40 + 3 &= \\70 + 9 &= \\60 + 5 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}200 + 40 + 3 &= \\400 + 70 + 9 &= \\800 + 60 + 5 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}200 + 3 &= \\400 + 70 &= \\800 + 5 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}73 - 3 &= \\73 - 70 &= \\65 - 5 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}573 - 3 &= \\573 - 70 &= \\573 - 500 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}428 - 8 &= \\853 - 50 &= \\771 - 700 &= \end{aligned}$$

3 Знайди значення виразів. Запиши результати.

$$\begin{aligned}200 + 7 \\660 - 600 \\850 - 50 \\210 + 490 \\630 - 440\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}800 - 370 \\264 - 4 \\570 + 430 \\320 - 1 \\710 - 380\end{aligned}$$

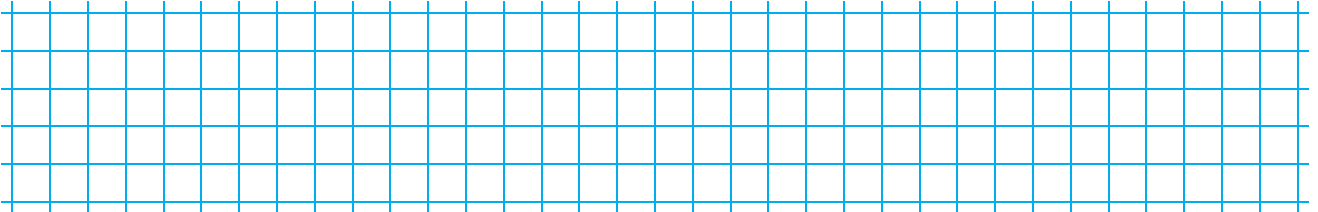

ВИЗНАЧАЄМО ЗАГАЛЬНУ КІЛЬКІСТЬ ОДИНИЦЬ ПЕВНОГО РОЗРЯДУ

1

Розбий на дві підмножини множину чисел: 456, 708, 340, 126, 700, 238, 600. За якою ознакою це можна зробити? Круглі числа заміни більшими розрядними одиницями. У кожному числі іншої підмножини усно визнач загальну кількість сотень; десятків; одиниць.

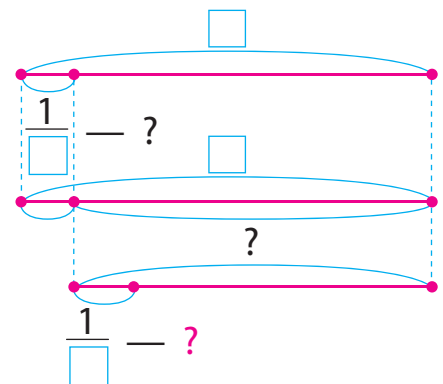
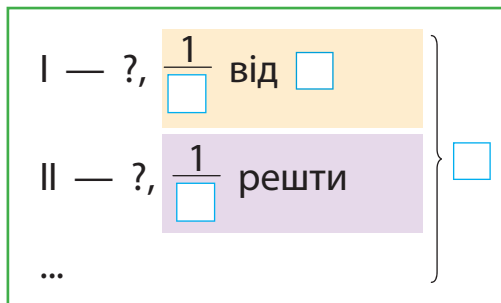
Щоб визначити в числі **загальну кількість сотень**, достатньо в записі числа **прикрити дві цифри** справа.

Щоб визначити в числі **загальну кількість десятків**, достатньо в записі числа **прикрити одну цифру** справа.

2

Розв'яжи задачу, скориставшись підказками.

➤ Господар виростив 56 ц картоплі. $\frac{1}{7}$ врожаю він залишив для посадки на наступний рік; $\frac{1}{6}$ решти продав на базарі. Скільки центнерів картоплі господар продав?

3

Знайди корені (розв'язки) рівнянь.

$$3 \cdot a - 27 = 3$$

$$(98 - 56) : b = 6$$

$$51 + 7 \cdot c = 100$$

- Загальна кількість одиниць
- Загальна кількість десятків
- Загальна кількість сотень

4 Розв'яжи задачу. Склади та розв'яжи обернені задачі.

- Для подарунків школярам купили на 48 грн блокноти, по 8 грн кожний блокнот, і на 36 грн набори олівців, по 9 грн кожний набір. Чого купили більше — блокнотів чи наборів олівців? На скільки більше?

I			
II			

1) _____

2) _____

3) _____

Перша обернена задача: 48, 8, 36, ?, 2. Як зміна шуканого вплине на розв'язання?

I			
II			

1) _____

2) _____

3) _____

Друга обернена задача: 48, ?, 36, 9, 2. Що спільне в розв'язанні обернених задач?

I			
II			

1) _____

2) _____

3) _____

▶▶ ПОРІВНЮЄМО ТРИЦИФРОВІ ЧИСЛА

1

Порівняй двоцифрові числа за їх місцем у натуральному ряді. Переконайся, що так само можна міркувати під час порівняння трицифрових чисел.

43 ○ 54	458 ○ 476	208 ○ 213
67 ○ 58	249 ○ 272	496 ○ 406
100 ○ 98	670 ○ 298	200 ○ 400

2

Порівняй двоцифрові числа способом порозрядного порівняння. Переконайся, що так само можна міркувати під час порівняння трицифрових чисел.

67 ○ 49	456 ○ 671	780 ○ 99
77 ○ 93	572 ○ 539	86 ○ 100
24 ○ 40	864 ○ 861	668 ○ 65

Розглянь пари чисел в останньому стовпчику. Який висновок можна зробити?

Будь-яке **трицифрове число більше** за будь-яке **двоцифрове**.
Будь-яке **двоцифрове число менше** від будь-якого **трицифрового**.

3

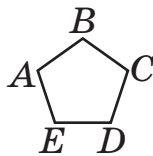
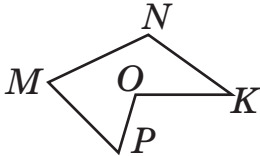
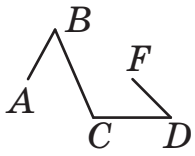
Назви числа, які:

- 1) більші за 234, але менші ніж 264;
- 2) більші за 700, але менші ніж 720;
- 3) більші за 540, але менші ніж 577.

4

Розв'яжи задачу.

- ▶ У двох однакових каністрах 10 л молока, а в трьох однакових бідонах — 30 л молока. У якій посудині молока більше? На скільки більше?

I			
II			

1)									
2)									
3)									

Заміни запитання задачі на такі: «У якій посудині молока більше? У скільки разів?»; «Скільки всього літрів молока в каністрі та бідоні?». Як кожна зміна впливає на розв'язання? Запиши розв'язання кожної задачі виразом.

Зістав усі три задачі. Узагальни плани їх розв'язування.

Задачі на знаходження суми двох часток

	_____ 1	Кількість Час	Загальна _____
I	?	☐	☐
II	?	☐	☐

Задачі на різницеве порівняння двох часток

	_____ 1	Кількість Час	Загальна _____
I	?	☐	☐
II	?	☐	☐

Задачі на кратне порівняння двох часток

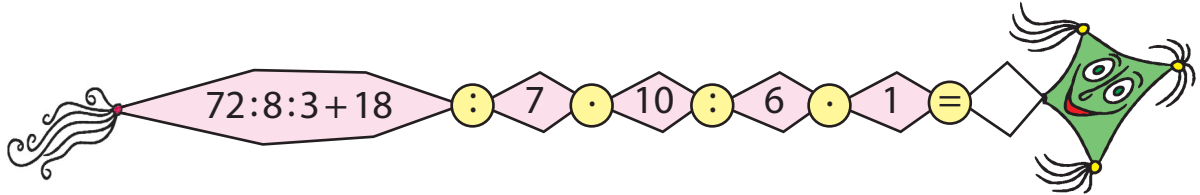
	_____ 1	К-сть. Час	Загальна _____
I	?	☐	☐
II	?	☐	☐

План розв'язування

- 1) Знаходжу величину однієї одиниці в першому випадку дією ділення.
- 2) Знаходжу величину однієї одиниці у другому випадку дією ділення.
- 3) Знаходжу суму (різницеве або кратне відношення) значень величини однієї одиниці.

ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Запиши в таблиці числові дані задач і вирази для знаходження значень величин. Запиши розв'язання кожної задачі виразом.

- 1) Сувенірний набір, який коштує 18 гривень, складається з олівця та блокнота. Скільки таких олівців можна купити на 72 гривні, якщо на 20 гривень можна купити 2 блокноти?
- 2) У майстерні за 6 годин майстрині вишили 42 серветки. Скільки серветок вишиють майстрині за 4 години, якщо щогодини вишиватимуть на 1 серветку більше, ніж до цього?

I	} 18		
II			

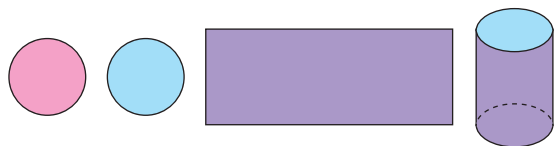
I	↔ На 1		
II			

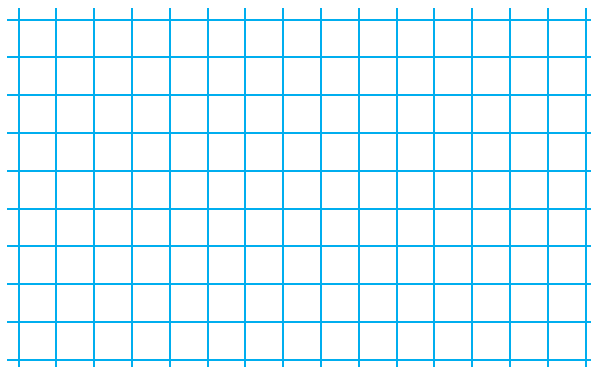
3 Запиши в таблицю числові дані задачі. Шукане познач змінною. Запиши вирази для знаходження значень величин. Склади та розв'яжи рівняння.

- За 6 рейсів вантажівкою перевезли 48 ц зерна. Скільки рейсів має зробити вантажівка, щоб перевезти 49 ц зерна, якщо за кожний такий рейс вона буде перевозити на 1 ц менше, ніж до цього?

I			
II			

4 Розглянь кожне з чисел: 456, 897, 608, 380. Визнач його розрядний склад. Заміни число сумою розрядних доданків. Визнач загальну кількість сотень; десятків; одиниць у числі. Як можна утворити дане число?

5 Порівняй числа.

$678 \bigcirc 399$

$435 \bigcirc 29$

$98 \bigcirc 103$

$727 \bigcirc 272$

$561 \bigcirc 570$

$208 \bigcirc 11$

$654 \bigcirc 65$

$472 \bigcirc 395$

6 Заміни складене іменоване число простим; просте — складеним.

$7 \text{ дм } 8 \text{ см} = \underline{\hspace{2cm}}$

$3 \text{ ц } 2 \text{ кг} = \underline{\hspace{2cm}}$

$5 \text{ м } 6 \text{ дм} = \underline{\hspace{2cm}}$

$6 \text{ м } 3 \text{ дм} = \underline{\hspace{2cm}}$

$1 \text{ доба } 7 \text{ год} = \underline{\hspace{2cm}}$

$1 \text{ год } 8 \text{ хв} = \underline{\hspace{2cm}}$

$1 \text{ хв } 12 \text{ с} = \underline{\hspace{2cm}}$

$1 \text{ доба } 13 \text{ год} = \underline{\hspace{2cm}}$

$63 \text{ см} = \underline{\hspace{0.5cm}} \text{ дм } \underline{\hspace{0.5cm}} \text{ см}$

$62 \text{ дм} = \underline{\hspace{0.5cm}} \text{ м } \underline{\hspace{0.5cm}} \text{ дм}$

7 Побудуй коло радіусом 5 см. Обчисли його діаметр.

8 Побудуй прямокутник зі сторонами 6 см і 4 см. Обчисли його периметр.

ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ КРУГЛИХ ЧИСЕЛ

1

Прочитай числа. Визнач розрядний склад кожного числа; загальну кількість сотень; десятків; одиниць. Подай числа у вигляді суми розрядних доданків. Назви числа в порядку зростання.

433, 789, 370, 208, 427, 607, 850, 999, 100, 347, 409.

2

Прокоментуй обчислення. Що одержимо в результаті додавання або віднімання десятків? сотень? Що спільне в розв'язуваннях? Який спосіб обчислення застосовано?

$70 - 40$

$50 + 30$

$60 - 30$

$20 + 70$

$700 - 400$

$500 + 300$

$600 - 300$

$200 + 700$

3

Знайди значення суми $20 + 20 + 20 + 20$ способом укрупнення розрядних одиниць. Чим цікава ця сума? Якою дією можна замінити додавання однакових доданків? Запиши відповідну рівність. Зістав перший множник і значення добутку. Що в них спільне? Чому? Як можна множити числа десятків?

4

Прочитай вирази, застосовуючи слова «по \square взяти \square разів». Знайди значення виразів по рядках, замінюючи круглі числа більшими розрядними одиницями. Запиши результати. У кожному рядку зістав вирази; зістав значення добутків. Чим вони відрізняються? Чому?

$2 \cdot 3$	$20 \cdot 3$	$200 \cdot 3$
$3 \cdot 3$	$30 \cdot 3$	$300 \cdot 3$
$5 \cdot 2$	$50 \cdot 2$	$500 \cdot 2$
$4 \cdot 2$	$40 \cdot 2$	$400 \cdot 2$

$40 \cdot 2$

$400 \cdot 2$

$40 : 2$

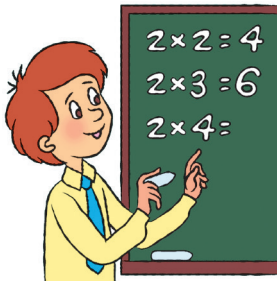
$400 : 2$

$40 : 20$

$400 : 200$

5

Згадай, що ти знаєш про взаємозв'язок множення і ділення. Перевір записи, зроблені учнями.

$70 \cdot 2 = 140$

$140 : 2 = 70$

$140 : 70 = 2$

$70 \cdot 3 = 210$

$210 : 3 = 70$

$210 : 70 = 3$

$70 \cdot 4 = 280$

$280 : 4 = 70$

$280 : 70 = 4$

$70 \cdot 5 = 350$

$350 : 5 = 70$

$350 : 70 = 5$

Зістав ділені та значення часток у другому стовпчику. Який висновок можна зробити щодо ділення круглого числа на одноцифрове?

Множення (ділення) круглого числа на одноцифрове

Прийом укрупнення розрядних одиниць

1. Заміняю кругле число десятками (сотнями).

2. $\frac{\text{Множу}}{\text{Ділю}}$ число десятків (сотень) на одноцифрове число, одержую десятки (сотні).

3. Результат записую в одиницях.

Наприклад:

$20 \cdot 4 = 2 \text{ д.} \cdot 4 = 8 \text{ д.} = 80$

$200 \cdot 4 = 2 \text{ с.} \cdot 4 = 8 \text{ с.} = 800$

$80 : 4 = 8 \text{ д.} : 4 = 2 \text{ д.} = 20$

$800 : 4 = 8 \text{ с.} : 4 = 2 \text{ с.} = 200$

Зістав ділені та дільники у третьому стовпчику. Заміни їх десятками. Скільки разів у числі 140 вміщується по 70?

Ділення круглого числа на кругле

Прийом укрупнення розрядних одиниць

1. Заміняю круглі числа десятками (сотнями).

2. Ділю десятки (сотні), одержую число без найменування.

Наприклад: $60 : 30 = 6 \text{ д.} : 3 \text{ д.} = 2$

$600 : 300 = 6 \text{ с.} : 3 \text{ с.} = 2$

МНОЖИМО І ДІЛИМО КРУГЛІ ЧИСЛА УКРУПНЕННЯМ РОЗРЯДНИХ ОДИНИЦЬ

1

Зістав пари виразів. У чому відмінність? Як ця відмінність вплине на розв'язання?

$17 + 46$

$56 - 28$

$34 + 48$

$72 - 34$

$170 + 460$

$560 - 280$

$340 + 480$

$720 - 340$

$5 \cdot 6$

$12 : 4$

$6 \cdot 3$

$42 : 7$

$50 \cdot 6$

$120 : 4$

$60 \cdot 3$

$420 : 7$

$20 \cdot 4$

$30 : 3$

$40 \cdot 2$

$90 : 3$

$200 \cdot 4$

$300 : 3$

$400 \cdot 2$

$900 : 3$

Як можна міркувати під час множення і ділення круглого числа на одноцифрове число?

2

Зістав вирази в кожному стовпчику. У чому відмінність? Як ця відмінність вплине на розв'язання?

$4 \cdot 7$

$56 : 8$

$6 \cdot 8$

$72 : 9$

$40 \cdot 7$

$560 : 8$

$60 \cdot 8$

$720 : 9$

$4 \cdot 70$

$560 : 80$

$6 \cdot 80$

$720 : 90$

Як можна міркувати під час множення і ділення на кругле число?

3

Зістав пари виразів у кожному стовпчику. У чому відмінність? Як ця відмінність вплине на розв'язання?

$50 : 5$

$40 : 8$

$30 : 6$

$20 : 4$

$150 : 5$

$240 : 8$

$300 : 6$

$200 : 4$

$150 : 50$

$240 : 80$

$300 : 60$

$200 : 40$

4

Виконай короткий запис задачі 1 у формі таблиці та розв'яжи її. Зістав задачі 1 і 2; 2 і 3. У чому відмінність? Як ця відмінність вплине на розв'язання?

- 1) Ціна листівки становить 9 гривень, а ціна конверта — на 6 гривень менша. Скільки має заплатити Тарас за 5 конвертів?

- 2) Тарас за 3 листівки заплатив 27 гривень. Скільки треба заплатити за 5 конвертів, якщо ціна конверта на 6 гривень менша?
- 3) Тарас за 3 листівки заплатив 27 гривень. Скільки треба заплатити за 5 конвертів, якщо ціна конверта в 3 рази менша?

5 Порівняй числові вирази.

$640 - 280 \bigcirc 170 + 280$

$530 + 270 \bigcirc 920 - 120$

$460 + 460 \bigcirc 380 + 430$

$700 - 450 \bigcirc 900 - 650$

6 Знайди

1) $\frac{1}{6}$ від 42; $\frac{1}{7}$ від 63; $\frac{1}{8}$ від 48; $\frac{1}{3}$ від 18;

2) число, якщо його $\frac{1}{3}$ становить 27; ціле, якщо його $\frac{1}{4}$ становить 9; число, якщо його $\frac{1}{5}$ становить 4; ціле, якщо його $\frac{1}{7}$ становить 8.

7 Добери рівняння, за допомогою якого можна дізнатися про невідоме число в кожному випадку. Розв'яжи рівняння. Знайди суму коренів рівнянь.

1) Невідоме число збільшили у 8 разів, від одержаного результату відняли 15 і одержали частку чисел 81 і 9.

2) Від числа 34 відняли частку числа 64 і невідомого число й одержали суму чисел 9 і 17.

3) Число 3 помножили на суму числа 8 і невідомого число й одержали добуток чисел 9 і 3.

$3 \cdot (8 + p) = 9 \cdot 3$

$a \cdot 8 - 15 = 81 : 9$

$34 - 64 : k = 9 + 17$

8 З цифр 0, 4, 8 утвори можливі трицифрові числа, якщо цифри в записі числа не повторюються; якщо цифри в записі числа повторюються.

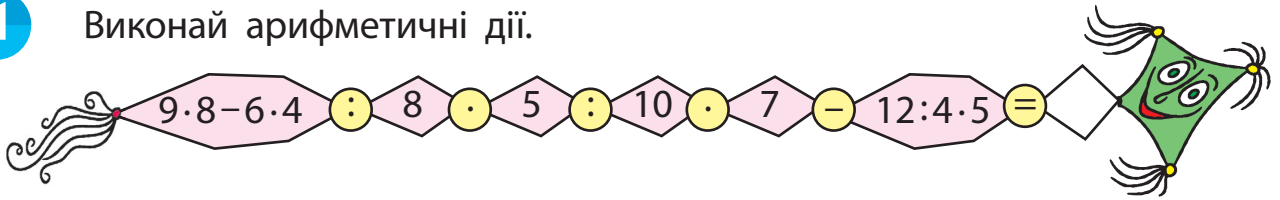

ЗНАЙОМИМОСЬ ІЗ ЗАДАЧАМИ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО ПРОПОРЦІЙНОГО

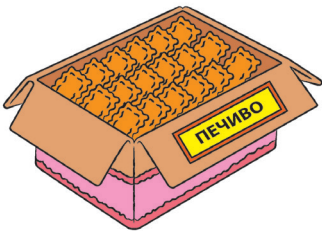
1

Виконай арифметичні дії.

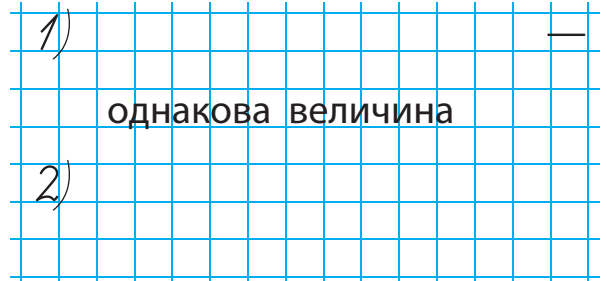
2

Розв'яжи усно задачі 1 і 2. Зістав задачу 3 з двома попередніми. Що цікаве можна помітити? Запиши розв'язання задачі 3 по діях.

- 1) Маса 6 однакових коробок з печивом дорівнює 30 кг. Визнач масу однієї коробки.
- 2) Маса коробки з печивом дорівнює 5 кг. Визнач масу чотирьох таких коробок.
- 3) Маса 6 однакових коробок з печивом дорівнює 30 кг. Визнач масу чотирьох коробок.

I	однакова		
II			

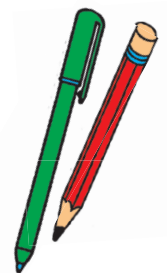
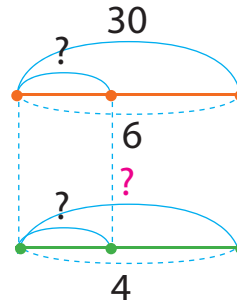

3

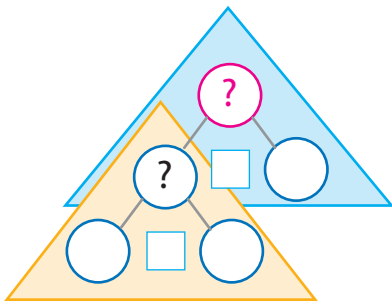
Зістав подану задачу із задачею 3 у завданні 2. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання? Перевір записи учнів. Закінчи розв'язання задачі.

- Батьки купили ручки та олівці за однаковою ціною. Скільки коштують 4 ручки, якщо за 6 олівців заплатили 30 гривень?

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
I	? однакова	6	30
II	?	4	?

➤ Величина однієї одиниці
виміру або лічби — однакова

1) _____

однакова величина

2) _____

4 У задачі, поданій у завданні 3, Сашко змінив числові дані та записав їх у таблицю. Він вважає, що ця зміна жодним чином не вплине на план розв'язування задачі. Чи можна з ним погодитись? Запиши розв'язання задачі по діях.

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
I	? однакова	9	63
II	?	7	?

1) _____

однакова величина

2) _____

5 Склади та розв'яжи дві обернені задачі до задачі, яку одержав Сашко (див. завдання 4). Як зміна шуканого вплине на розв'язання? Чи зміниться перша дія? Заповни таблиці.

Перша обернена задача:

9, 63, ?, 49

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
I	однакова		
II			

Друга обернена задача:

9, ?, 7, 49

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
I	однакова		
II			

ВИВЧАЄМО ОДИНИЦЮ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ — 1 км

1

Згадай відомі тобі одиниці вимірювання довжини. Як вони співвідносяться? Довжини яких об'єктів зручно вимірювати кожною міркою? Назви найбільшу одиницю вимірювання довжини з тих, що ти знаєш. Чи зручно її використовувати для вимірювання відстані між населеними пунктами? Для вимірювання великих відстаней використовують ще більшу мірку — 1 кілометр (1 км).

Довжина

$$1 \text{ мм} = \frac{1}{10} \text{ см} = \frac{1}{100} \text{ дм}$$

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм} = \frac{1}{10} \text{ дм} = \frac{1}{100} \text{ м}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см} = 100 \text{ мм} = \frac{1}{10} \text{ м}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см} = 1000 \text{ мм} = \frac{1}{1000} \text{ км}$$

$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м}$$

2

Згадай, як помножити число на 10. Поміркуй, як помножити число на 100; на 1000.

4 · 10	4 · 100	4 · 1000
7 · 10	7 · 100	7 · 1000
9 · 10	9 · 100	9 · 1000

Щоб помножити число на розрядну одиницю 10; 100; 1000, достатньо справа від цього числа дописати стільки нулів, скільки їх у розрядній одиниці.

Згадай переставний закон множення. Як помножити розрядну одиницю на число?

ВИВЧАЄМО ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ МАСИ — 1 г; 1 т

1

Згадай відомі тобі одиниці вимірювання маси. Як вони співвідносяться? Маси яких об'єктів зручно вимірювати кожною з цих мірок? Назви найменшу одиницю вимірювання, яку ти знаєш. Чи можна її використовувати для вимірювання маси пір'їни? Для цього зручніше використати одиницю вимірювання 1 грам (1 г). Назви найбільшу одиницю вимірювання, яку ти знаєш. Чи зручно її використовувати для вимірювання маси вантажівки? Для цього використовують одиницю вимірювання 1 тонна (1 т).

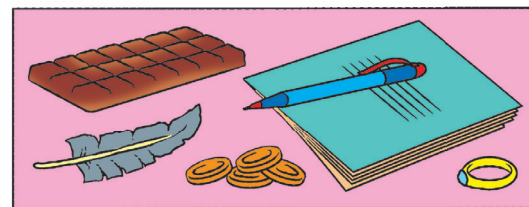
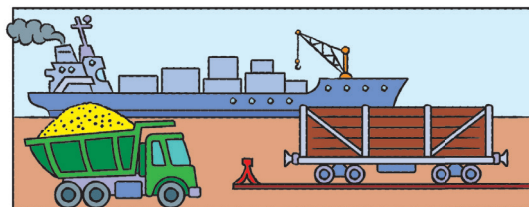
Маса

$$1 \text{ г} = \frac{1}{1000} \text{ кг}$$

$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г} = \frac{1}{100} \text{ ц} = \frac{1}{1000} \text{ т}$$

$$1 \text{ ц} = 100 \text{ кг} = \frac{1}{10} \text{ т}$$

$$1 \text{ т} = 10 \text{ ц} = 1000 \text{ кг}$$

2

Заміни одиниці величини меншими одиницями за зразком. Запиши результати. Прокоментуй свої дії.

$$4 \text{ т} = 1 \text{ т} \cdot 4 = 10 \text{ ц} \cdot 4 = 40 \text{ ц}$$

$$1 \text{ кг} = \underline{\quad} \text{ г}$$

$$3 \text{ т} = \underline{\quad} \text{ ц}$$

$$8 \text{ ц} = \underline{\quad} \text{ кг}$$

$$1 \text{ т} = \underline{\quad} \text{ кг}$$

$$15 \text{ т} = \underline{\quad} \text{ ц}$$

$$2 \text{ ц} = \underline{\quad} \text{ кг}$$

3

Заміни одиниці величини більшими одиницями за зразком. Запиши результати. Прокоментуй свої дії.

$$70 \text{ ц} = 10 \text{ ц} \cdot 7 = 1 \text{ т} \cdot 7 = 7 \text{ т}$$

$$1000 \text{ кг} = \underline{\quad} \text{ т}$$

$$600 \text{ кг} = \underline{\quad} \text{ ц}$$

$$200 \text{ ц} = \underline{\quad} \text{ т}$$

$$1000 \text{ г} = \underline{\quad} \text{ кг}$$

$$50 \text{ ц} = \underline{\quad} \text{ т}$$

$$800 \text{ кг} = \underline{\quad} \text{ ц}$$

➤ $1 \text{ г} = \frac{1}{1000} \text{ кг}$

➤ $1 \text{ т} = 1000 \text{ кг}$

4 Заміни складені іменовані числа простими.

$9 \text{ т } 3 \text{ ц} = \underline{\hspace{2cm}}$ $7 \text{ ц } 6 \text{ кг} = \underline{\hspace{2cm}}$

5 Розв'яжи задачу. Користуючись підказками, склади і розв'яжи обернені задачі. Зістав задачі в кожному ряді; у кожному стовпчику. Як зміна шуканого впливає на розв'язання?

➤ За 3 години робітник одержав 270 гривень. Скільки гривень робітник одержить за 7 годин?

Пряма задача:

$3, 270, 7, ?$

Перша обернена задача:

$3, 270, ?, \square$

I			
II			

I			
II			

1) — однакова величина

2)

Друга обернена задача:

$3, ?, 7, \square$

Третя обернена задача:

$?, 270, 7, \square$

I			
II			

I			
II			

1) — однакова величина

2)

ВИКОРИСТОВУЄМО ПРИЙОМ ПОСЛІДОВНОГО МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

1

Заміни кругле число добутком числа і розрядної одиниці за зразком: $700 = 7 \cdot 100$.

$$50 = \quad \quad \quad 400 = \quad \quad \quad 70 = \quad \quad \quad$$

2

Заміни кругле число добутком числа і розрядної одиниці та виконай послідовне множення за зразком:

$$3 \cdot 50 = 3 \cdot (5 \cdot 10) = (3 \cdot 5) \cdot 10 = 15 \cdot 10 = 150$$

$$6 \cdot 70$$

$$8 \cdot 40$$

$$2 \cdot 400$$

3

Чи можна виконати ділення на кругле число способом послідовного ділення? Виконай ділення за зразком:

$$450 : 50 = 450 : (10 \cdot 5) = (450 : 10) : 5 = 45 : 5 = 9$$

$$630 : 90$$

$$900 : 30$$

$$240 : 80$$

Множення (ділення) на кругле число

Прийом послідовного множення (ділення)

1. Замінюю $\frac{\text{другий множник}}{\text{дільник}}$ добутком розрядної одиниці та числа.
2. $\frac{\text{Множу}}{\text{Ділю}}$ на $\frac{\text{число}}{\text{розрядну одиницю}}$.
3. $\frac{\text{Множу}}{\text{Ділю}}$ одержаний результат на інший множник.

► Сполучний закон множення

$$a \cdot (b \cdot c) = (a \cdot b) \cdot c$$

$$5 \cdot 60 = 5 \cdot 6 \cdot 10$$

$$270 : 30 = 270 : 10 : 3$$

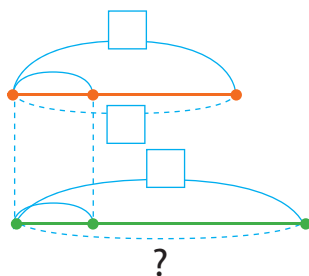
4 Обчисли способом послідовного множення (або ділення).

$7 \cdot 60$ ↙ ↘ $6 \cdot 10$	$3 \cdot 20$
$480 : 80$ ↙ ↘ $10 \cdot$	$450 : 50$
$4 \cdot 90$ ↙ ↘	$240 : 30$
$180 : 60$	$6 \cdot 50$

5 Розв'яжи задачу. Склади та розв'яжи обернені задачі.

► Швачка вишиває за 3 години 18 візерунків. За скільки годин швачка вишиє 24 візерунки, якщо працюватиме з тією самою продуктивністю?

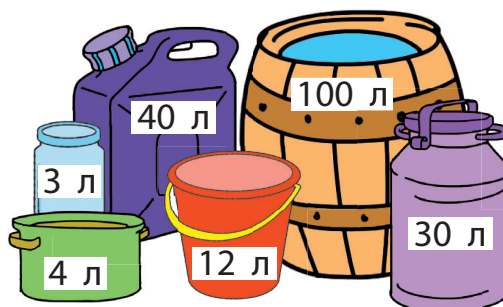
I			
II			

1) _____
однакова величина

2) _____

6 Для поливання рослин маємо бак, який вміщує 200 л води. Як за допомогою поданого посуду (див. малюнок) можна наповнити бак? Запропонуй різні варіанти.

МНОЖИМО І ДІЛИМО НА КРУГЛЕ ЧИСЛО ПОСЛІДОВНО

- 1** Згадай способи відтворення результатів таблиці множення. Учням треба 8 помножити на 6. Оціни, як міркували учні. Який закон вони застосували у розв'язанні, наведеному у третьому рядку?

$$8 \cdot 6 = 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 2 + 8 \cdot 2 + 8 \cdot 2 = 16 + 16 + 16 = 48$$

$$8 \cdot 6 = 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 2 + 8 \cdot 2 + 8 \cdot 2 = (8 \cdot 2) \cdot 3 = 48$$

$$8 \cdot 6 = 8 \cdot (2 \cdot 3) = (8 \cdot 2) \cdot 3 = 16 \cdot 3 = 16 + 16 + 16 = 48$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 2 \cdot 3 \end{array}$$

$$8 \cdot 6 = 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 3 + 8 \cdot 3 = 24 + 24 = 48$$

$$8 \cdot 6 = 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 3 + 8 \cdot 3 = (8 \cdot 3) \cdot 2 = 48$$

$$8 \cdot 6 = 8 \cdot (3 \cdot 2) = (8 \cdot 3) \cdot 2 = 24 \cdot 2 = 24 + 24 = 48$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 3 \cdot 2 \end{array}$$

- 2** Знайди значення добутків, використовуючи прийом послідовного множення. Розглянь різні варіанти.

$9 \cdot 6$

$7 \cdot 8$

$6 \cdot 9$

$8 \cdot 6$

$6 \cdot 6$

- 3** Заміни розрядне число добутком числа та розрядної одиниці і застосуй прийом послідовного множення. Значення яких добутків ти знаєш без обчислень? На основі якого закону?

$7 \cdot 80$

$5 \cdot 40$

$9 \cdot 60$

$4 \cdot 70$

$5 \cdot 30$

- 4** Учням треба знайти значення частки чисел 24 і 6. Оціни, як міркували учні. На основі якого правила можна міркувати таким чином?

$$24 : 6 = 24 : (3 \cdot 2) = (24 : 3) : 2 = 8 : 2 = 4$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 3 \cdot 2 \end{array}$$

- 5** Знайди значення часток, використовуючи прийом послідовного ділення. Розглянь різні варіанти.

$18 : 9$

$24 : 8$

$12 : 4$

$18 : 6$

$12 : 6$

6

Заміни розрядне число добутком числа та розрядної одиниці і застосуй прийом послідовного ділення. Значення яких часток ти знаєш без обчислень? На основі якого правила?

240:80	560:70	420:60	720:90	400:80
360:60	480:80	450:90	320:80	640:80

7

Закінчи обчислення і зістав розв'язання в кожному стовпчику. Що спільне в додаванні частинами і послідовному множенні? Що спільне у відніманні частинами і у послідовному діленні?

$$6 + 8 = (6 + 4) + 4 = \square \square$$

4+4

$$16 - 8 = (16 - 6) - 2 = \square$$

6+2

$$6 \cdot 8 = (6 \cdot 4) \cdot 2 = \square \square$$

4 \cdot 2

$$16 : 8 = (16 : 4) : 2 = \square$$

4 \cdot 2

8

Зістав вирази в кожному стовпчику. Чи допоможе значення першого виразу знайти значення другого виразу? Знайди значення виразів, використовуючи прийом послідовного множення і ділення.

6 \cdot 9	40 : 8	7 \cdot 7	32 : 4	3 \cdot 6
6 \cdot 90	400 : 80	7 \cdot 70	320 : 40	3 \cdot 60

9

Знайди значення добутків і часток двома способами, використовуючи прийом послідовного множення та ділення і прийом укрупнення розрядних одиниць.

8 \cdot 80	630 : 70	6 \cdot 50	640 : 80	7 \cdot 70
7 \cdot 30	810 : 90	60 \cdot 3	540 : 60	4 \cdot 90

10

З цифр 2, 7, 0 утвори можливі трицифрові числа, якщо цифри в записі числа не повторюються; якщо цифри в записі числа повторюються.

УЗАГАЛЬНЮЄМО НУМЕРАЦІЮ ТРИЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

1

Прочитай числа. Усно визнач розрядний склад кожного числа. Запиши числа в порядку зростання.

567, 202, 211, 450, 163, 57.

Grid for writing numbers in order of increasing value.

Збільш кожне число на 3 сотні, запиши отримані числа.

Grid for writing numbers after increasing each by 300.

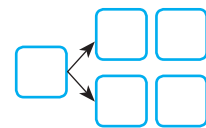
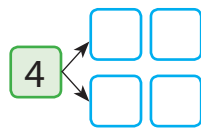
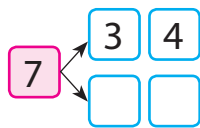
2

Встав пропущені цифри так, щоб кожне наступне число було на 2 десятки більше за попереднє.

Grid for a number sequence: 4. 7, 4. 7, 4. 7, 4. 7, 4. 7

3

Використовуючи цифри 7, 3, 4, запиши можливі трицифрові числа так, щоб цифри в записі числа не повторювались. Скористайся підказками.

Grid for writing possible three-digit numbers using digits 7, 3, 4.

Зменш кожне з одержаних чисел на 2 одиниці. Запиши відповідні рівності.

Grid for writing equations: number minus 2 equals.

4

Використовуючи числа 18, 37, 55, запиши чотири істинні рівності, які містять дії додавання і віднімання.

5

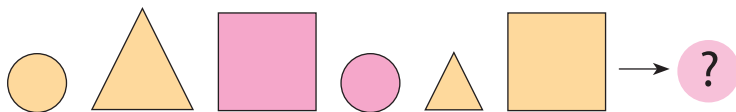
Знайди суму коренів (розв'язків) поданих рівнянь.

$$24:p=52-48$$

$$n \cdot 5 = 280:7$$

$$(a-12) \cdot 6 = 42$$

Геометрична хвилинка

6 Прокоментуй розв'язання задачі арифметичним або алгебраїчним методом.

► Купили блокноти й альбоми за однаковою ціною. За 6 блокнотів заплатили 30 грн. Скільки коштують 4 альбоми?

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
Б.	?, однакова	6	30
А.		4	?

- 1) $30 : 6 = 5$ (грн) — ціна, однакова величина
- 2) $5 \cdot 4 = 20$ (грн) — вартість

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
Б.	$30 : 6$	6	30
А.	$x : 4$	4	x

$$x : 4 = 30 : 6$$

$$x : 4 = 5$$

$$x = 5 \cdot 4$$

$$x = 20$$

7 Розв'яжи задачу арифметичним або алгебраїчним методом.

I			
II			

► Із 56 м тканини швачки пошили 8 комплектів постільної білизни. Скільки потрібно метрів тканини, щоб пошити 3 такі комплекти?

8 У таблиці вказано ціни на предмети для пляжного відпочинку. Визнач, на скільки шезлонг дорожчий за столик.

Товар	Парасоля	Шезлонг	Столик	Гамак	Матрац
Ціна	250 грн	880 грн	520 грн	300 грн	700 грн

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО КРУГЛІ ЧИСЛА

1

Перевір, чи правильно записано правило додавання суми до числа; правило віднімання суми від числа.

$$a + (b + c) = \begin{cases} (a + b) + c \\ (a + c) + b \end{cases}$$

$$a - (b + c) = \begin{cases} (a - b) - c \\ (a - c) - b \end{cases}$$

2

На якому правилі ґрунтується додавання числа частинами? віднімання числа частинами? Знайди значення виразів частинами двома способами.

$82 - 55$ 	$82 - 55$
$58 + 36$ 	$58 + 36$

Переконайся, що так само можна додавати і віднімати трицифрові числа.

$820 - 550$ 	$820 - 550$
$580 + 360$ 	$580 + 360$

$$\triangleright 170 + 560 = (170 + 500) + 60$$

$$\triangleright 170 + 560 = (170 + 30) + 530$$

$$\triangleright 230 - 150 = (230 - 100) - 50$$

$$\triangleright 230 - 150 = (230 - 130) - 20$$

Чи можна виконати обчислення частинами двома способами у випадках, поданих нижче? Чому? Обчисли.

$$870 - 550$$

$$530 + 360$$

Зроби висновок про те, як можна міркувати в ході додавання чи віднімання круглих трицифрових чисел.

3 Виконай обчислення двома способами з коментарем.

$$530 - 240$$

$$530 - 240$$

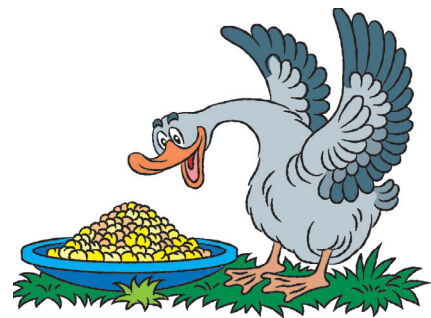
$$680 + 250$$

$$680 + 250$$

4 Поясни розв'язання задачі способом складання рівняння.

\triangleright Качці на 6 місяців потрібно 30 кг зерна. На скільки місяців качці вистачить 45 кг зерна за тієї ж норми годування?

	Маса зерна на 1 міс. (кг)	Час (міс.)	Загальна маса зерна (кг)
I	$30:6$ =	6	30
II	$45:y$	y	45

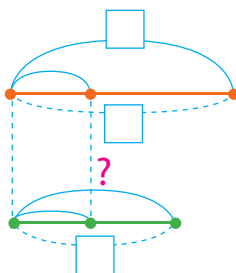
ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО ПРОПОРЦІЙНОГО

1

Розв'яжи задачі.

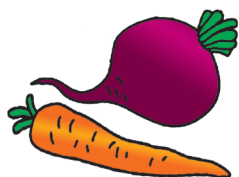
- 1) Дідусь купив буряки та моркву за однаковою ціною. За 3 кг буряків дідусь заплатив 30 грн. Скільки коштують 5 кг моркви?

	Ціна (грн)	Кількість (кг)	Вартість (грн)
Б.			
М.	однак.		

1)	
	однакова величина
2)	

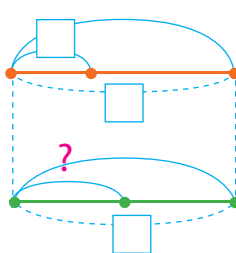
Визнач, як залежить вартість від зміни кількості за однакової ціни. Нехай вартість моркви і вартість буряків будуть однаковими. Як у цьому випадку залежить ціна від зміни кількості?

Зістав задачі 2 і 1. Що змінилось? Як ця зміна вплине на розв'язання задачі 2?

- 2) Вартість 3 кг буряків і вартість 5 кг моркви однакові. Ціна кілограма буряків 10 грн. Яка ціна кілограма моркви?

	Ціна (грн)	Кількість (кг)	Вартість (грн)
Б.			
М.			однак.

1)	
	однакова величина
2)	

2

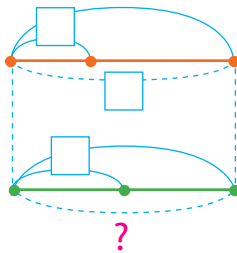
Склади та розв'яжи три обернені задачі до задачі 2 у завданні 1. Як зміна шуканого вплине на розв'язання? Зістав розв'язання задач. Що в них спільне?

► Загальна величина — однакова

Пряма задача: 10, 3, ?, 5

Перша обернена задача: 10, 3, □, ?

	Ціна (грн)	Кількість (кг)	Вартість (грн)
Б.			
М.			

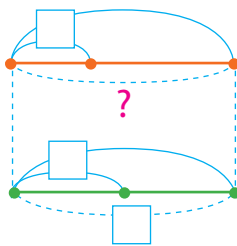

1) _____ —
однакова величина

2) _____

Друга обернена задача: 10, ?, □, 5

	Ціна (грн)	Кількість (кг)	Вартість (грн)
Б.			
М.			

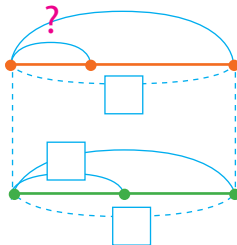

1) _____ —
однакова величина

2) _____

Третя обернена задача: ?, 3, □, 5

	Ціна (грн)	Кількість (кг)	Вартість (грн)
Б.			
М.			

1) _____ —
однакова величина

2) _____

Задачі на знаходження четвертого пропорційного

План розв'язування

1. Знаходжу значення однакової величини дією множення (ділення).
2. Знаходжу шукане значення величини дією ділення (множення).

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО КРУГЛІ ЧИСЛА

1

Перевір, чи правильно записано правило додавання числа до суми; правило віднімання числа від суми.

$$(a+b)+c = \begin{cases} (a+c)+b \\ (b+c)+a \end{cases}$$

$$(a+b)-c = \begin{cases} (a-c)+b \\ (b-c)+a \end{cases}$$

2

Виконай віднімання на основі правила віднімання числа від суми. Виконай додавання на основі правила додавання числа до суми. Обчисли двома способами.

$82 - 55$	$82 - 55$
$58 + 36$	$58 + 36$

Переконайся, що так само можна додавати і віднімати трицифрові числа.

$820 - 550$	
$580 + 360$	
$820 - 550$	
$580 + 360$	

$$\triangleright 170 + 560 = (100 + 560) + 70$$

$$\triangleright 430 - 160 = (400 - 160) + 30$$

$$\triangleright 170 + 560 = (40 + 560) + 130$$

$$\triangleright 430 - 160 = (360 - 160) + 70$$

Чи можна обчислити значення поданих виразів двома способами? Чому? Знайди значення виразів.

$$870 - 550$$

$$530 + 360$$

3 Виконай обчислення на основі правила віднімання числа від суми; правила додавання числа до суми.

$$530 - 240$$

$$530 - 240$$

$$680 + 250$$

$$680 + 250$$

4 Закінчи розв'язання задачі способом складання рівняння.

 \triangleright В Артема є цукерки. Він може їх роздати порівну або 5 друзям, по 8 цукерок, або 4 друзям. По скільки цукерок має одержати кожний із чотирьох друзів Артема?

	Кількість цукерок для 1 д. (шт.)	Кількість друзів (ос.)	Загальна кількість цукерок (шт.)
I	8	5	$8 \cdot 5$
II	a	4	$a \cdot 4$

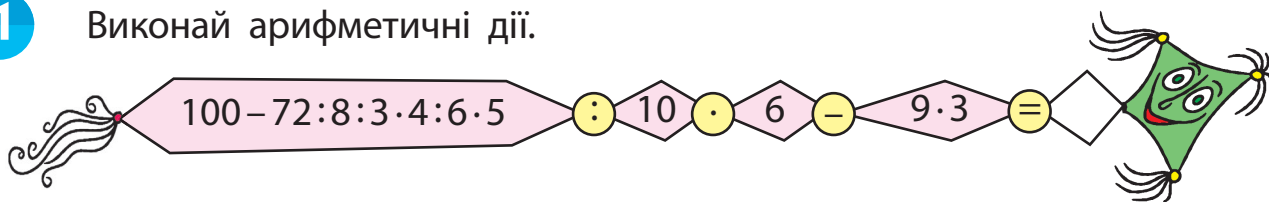

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА ДВОМА СПОСОБАМИ

1

Виконай арифметичні дії.

2

Поясни, як закінчити обчислення.

$560 + 270$ $\swarrow \quad \searrow$ $200 + 70$	$560 + 270$ $\swarrow \quad \searrow$ $40 + 230$	$820 - 770$ $\swarrow \quad \searrow$ $700 + 70$	$820 - 770$ $\swarrow \quad \searrow$ $720 + 50$
$560 + 270$ $\swarrow \quad \searrow$ $500 + 60$	$560 + 270$ $\swarrow \quad \searrow$ $530 + 30$	$820 - 770$ $\swarrow \quad \searrow$ $800 + 20$	$820 - 770$ $\swarrow \quad \searrow$ $50 + 770$

🔍 Зістав прийоми обчислення. Що спільне? Що відмінне?
Який ще прийом можна застосувати для обчислення значення суми і значення різниці?

3

Знайди значення виразів зручним для тебе способом.

$530 + 170$	$400 + 50$	$630 - 140$	$370 - 280$
$710 - 190$	$780 - 380$	$459 + 1$	$180 + 740$

Grid area for solving the problems in step 3.

4

Розв'яжи задачу 1. Зістав задачі 1 і 2. Що в них спільне? Спробуй скласти подібну задачу.

- 1) У Софії є гроші. На ці гроші вона може купити 3 шоколадні батончики або 6 льодяників. Яка ціна льодяника, якщо ціна батончика 10 гривень?
- 2) Господар може розкласти персики в 6 коробок або у 8 кошиків. Скільки персиків можна покласти в кошик, якщо в коробці 4 кг персиків?

5

Розв'яжи перше рівняння в кожній парі. Зістав пари рівнянь. У чому відмінність? Як ця відмінність вплине на розв'язання другого рівняння пари?

$$48:k=6$$

$$a \cdot 3 = 24$$

$$4 \cdot b = 24$$

$$48:k=360:60$$

$$a \cdot (270:90) = 24$$

$$3 \cdot (4 \cdot b) = 24$$

6

Порівняй вирази.

$$5 \text{ м } 7 \text{ дм} + 26 \text{ дм} \bigcirc 8 \text{ м} - 1 \text{ м } 8 \text{ дм}$$

$$6 \text{ ц } 80 \text{ кг} + 2 \text{ ц } 20 \text{ кг} \bigcirc 9 \text{ ц}$$

$$1 \text{ м} - 6 \text{ дм} \bigcirc 8 \text{ дм } 6 \text{ см} + 12 \text{ см}$$

$$340 \text{ кг} - 2 \text{ ц } 20 \text{ кг} \bigcirc 130 \text{ кг}$$

7

Накресли прямокутник зі сторонами 8 см і 4 см. Обчисли його периметр. Накресли квадрат із таким самим периметром.

8

Розв'яжи задачу.

- Миколка з дідусем грали у гру. Дідусь загадав Миколці 8 загадок. За кожну правильну відповідь хлопчикові зараховували 4 бали, а за кожну неправильну віднімали 3 бали. Скільки загадок правильно відгадав Миколка, якщо він отримав 26 балів?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ТРИЦИФРОВІ ЧИСЛА ПОРОЗРЯДНО

1

Знайди значення виразів різними способами.

$$660 + 280$$

$$660 + 280$$

$$660 + 280$$

$$660 + 280$$

$$720 - 540$$

$$720 - 540$$

$$720 - 540$$

$$720 - 540$$

2

Як слід міркувати в ході порозрядних обчислень?

$$\begin{array}{r} 46 + 27 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 84 - 56 \\ \hline \end{array}$$

Переконайся, що так само можна міркувати в ході додавання і віднімання круглих трицифрових чисел.

$$\begin{array}{r} 460 + 270 \\ \hline \end{array}$$

$$840 - 560$$

$$560 - 280$$

$$\begin{array}{c} 460 + 180 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 400 + 60 \quad 100 + 80 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 420 - 150 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 300 + 120 \quad 100 + 50 \end{array}$$

- 3 Знайди значення виразів способом порозрядного додавання (або віднімання). Виконай перевірку.

$640 - 380$

$260 + 550$

$800 - 470$

$660 + 240$

- 4 Зістав задачі. Чим вони відрізняються? Як ця відмінність впливає на розв'язання задач? Розв'яжи задачі.

- 1) Майстер і учень виготовили однакову кількість деталей. Скільки годин працював учень, якщо майстер працював 3 год, виготовляючи щогодини 8 деталей, а учень щогодини виготовляв 6 деталей?
- 2) Майстер працював 3 год і виготовив 24 деталі. Учень працював 4 год. Скільки деталей виготовив учень, якщо він і майстер працювали з однаковою продуктивністю?

- 5 Запиши іменовані числа в порядку зростання.

8 м 5 дм

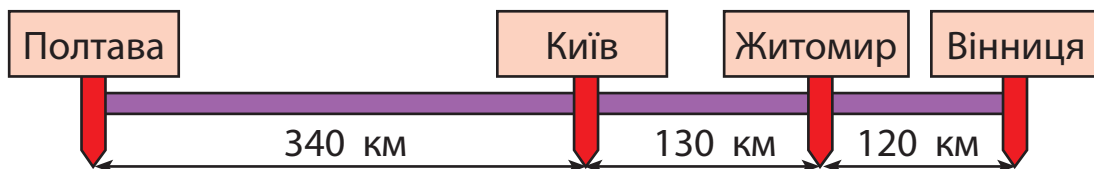
5 км

4 см 6 мм

6 м 67 см

9 дм 4 мм

- 6 Визнач за схемою відстань від Полтави до Житомира.

- 7 Встав пропущені знаки арифметичних дій в істинних рівностях.

$11 \bigcirc 3 \bigcirc 8 = 16$

$17 \bigcirc 8 \bigcirc 3 = 12$

$15 \bigcirc 8 \bigcirc 4 = 11$

$13 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 13$

$7 \bigcirc 4 \bigcirc 9 = 20$

$5 \bigcirc 6 \bigcirc 4 = 7$

$6 \bigcirc 8 \bigcirc 8 = 22$

$12 \bigcirc 9 \bigcirc 9 = 12$

$23 \bigcirc 7 \bigcirc 6 = 22$

5 Розв'яжи задачі арифметичним або алгебраїчним методом.

- 1) Мед розлили у 9 дволітрових банок. Скільки трилітрових банок потрібно, щоб розлити цей мед?
- 2) З 20 кг кедрових горіхів можна отримати 5 кг олії. Скільки кедрових горіхів треба взяти, щоб отримати 20 кг олії?
- 3) Купили однакову кількість магнітів і листівок із зображенням пам'яток Києва. За магніти заплатили 48 гривень, а за листівки — 18 гривень. Скільки коштує листівка, якщо ціна магніту дорівнює 8 гривень?

6 Знайди значення виразів.

$$400 : 8 + 3 \cdot 20 \cdot 6 : 4 = 80$$

$$6 \cdot 60 + 300 : 5 \cdot 2 : 40 = 63$$

7 Назви споруди Києва від вищої до нижчої. Занеси ці дані до таблиці.

Хмарочос «Гулівер» — 148 м; дзвіниця Софійського собору — 76 м; Київська телевежа — 385 м; Батьківщина-мати — 102 м.

Споруди Києва

№	Назва споруди	Висота (м)

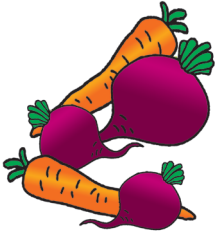

РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО ПРОПОРЦІЙНОГО

1

Розв'яжи задачу 1. Зістав задачі 1 і 2. Чим вони відрізняються? Як ця відмінність впливає на розв'язання?

- 1) Господар купив моркву та буряки за однаковою ціною за 1 кг. За 5 кг моркви господар заплатив 35 грн. Скільки коштує 10 кг буряків?
- 2) Господар купив однакову кількість кілограмів буряків і моркви. За моркву він заплатив 35 грн. Скільки коштують буряки, якщо ціна за кілограм моркви — 7 грн, а буряків — 10 грн?

I			
II			

I			
II			

1)			—
	однакова	величина	
2)			

1)			—
	однакова	величина	
2)			

2

До задачі 2 у завданні 1 склади й розв'яжи три обернені задачі. Як зміна шуканого впливає на розв'язання?

Перша обернена

задача: 7, 35, ?,

I			
II			

Друга обернена

задача: ?, 35, 10,

I			
II			

➤ Однакова величина —
кількість або час

1) —
однакова величина

2)

1) —
однакова величина

2)

Третя обернена задача: 7, ?, 10,

I			
II			

1) —
однакова величина

2)

Зістав розв'язання обернених задач. Що в них спільне?

Задачі на знаходження четвертого пропорційного

План розв'язування

1. Знаходжу значення однакової величини дією ділення.
2. Знаходжу шукане значення величини дією ділення (або множення).

3

Виконай обчислення різними способами: укрупненням розрядних одиниць, порозрядно, частинами, на основі правила додавання числа до суми (або правила віднімання числа від суми).

$560 + 370$

$730 - 450$

$480 + 480$

$910 - 770$

4

Виконай арифметичні дії.

$560 : 80 \cdot 40$
 $+$
 $50 \cdot 4 : 100 \cdot 80$
 $-$
 $630 : 90 \cdot 20$
 $=$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ТРИЦИФРОВІ ЧИСЛА

- 1 Усно заміни число найближчим розрядним числом. На скільки збільшилось число? Склади відповідні рівності.

$370 = 400 -$	$560 =$	$970 =$
$680 =$	$190 =$	$780 =$

- 2 Значення якого виразу в стовпчику знайти легше? Що змінилось? Як ця зміна вплине на результат?

$$\begin{array}{r} 630 - 190 = \square \\ \updownarrow ? \quad \updownarrow ? \\ 630 - 200 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 240 + 370 = \square \\ \updownarrow ? \quad \updownarrow ? \\ 240 + 400 = \square \end{array}$$

- 3 Згадай, як міркувати під час додавання і віднімання способом округлення.

$$\begin{array}{l} 57 + \overset{30}{\textcircled{28}} = 57 + 30 - 2 = \dots - \dots = \\ 76 - \overset{60}{\textcircled{59}} = 76 - 60 + 1 = \dots + \dots = \end{array}$$

- 4 Знайди значення сум і різниць різними способами. Переконайся, що для знаходження значень виразів можна застосувати спосіб округлення.

$450 + 270$

$320 - 180$

$380 + 380$

$740 - 660$

- 5 Знайди значення виразів способом округлення.

$$\begin{array}{l} 440 + \overset{400}{\textcircled{380}} = \\ \overset{600}{\textcircled{570}} + 240 = \end{array}$$

➤ Спосіб округлення:

$$730 + \overset{200}{\textcircled{190}} = 730 + 200 - 10$$

$$730 - \overset{200}{\textcircled{190}} = 730 - 200 + 10$$

$$730 - \textcircled{460} =$$

$$970 - \textcircled{590} =$$

6 Розв'яжи задачі арифметичним методом.

Закінчи розв'язання задач алгебраїчним методом.

➤ 1) За 4 однакові ляльки заплатили стільки ж, скільки за 3 однакові машинки. Яка ціна ляльки, якщо ціна машинки 80 грн?

	Ціна (грн)	Кількість (шт.)	Вартість (грн)
I	x	4	$x \cdot 4 =$
II	80	3	$80 \cdot 3$

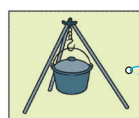
➤ 2) Два насоси працювали однако-вий час. Один насос викачав 800 л води, викачуючи щогодини 200 л. Скільки літрів води викачав другий насос, якщо щогодини він викачував 100 л?

	Місткість води за 1 год (л)	Час роботи (год)	Загальна місткість (л)
I	200	$800 : 200$	800
II	100	$y : 400$	y

➤ 3) У дитячому садку витратили на компоти 30 кг фруктів, витрачаючи щодня 10 кг. Скільки потрібно фруктів на ту саму кількість днів, якщо щодня витрачати 6 кг фруктів?

	Маса на 1 день (кг)	Час (дн.)	Загальна маса (кг)
I	10	$30 : 10 =$	30
II	6	$a : 6 =$	a

7 Що можна придбати для туристичної мандрівки на зображені на малюнку гроші?

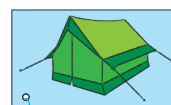

150 грн

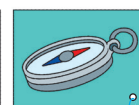
1000 грн

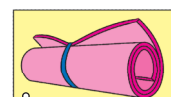
500 грн

850 грн

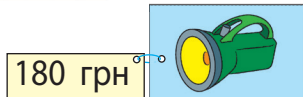
120 грн

170 грн

460 грн

180 грн

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

1

Поясни, як закінчити обчислення. Якими ще способами можна обчислити значення виразів?

$460 + 270$ $200 + 70$	$460 + 270$ $40 + 230$	$740 - 260$ $200 + 60$	$740 - 260$ $240 + 20$
$460 + 270$ $400 + 60$	$460 + 270$ $430 + 30$	$740 - 260$ $700 + 40$	$740 - 260$ $80 + 660$
$460 + 270$ $400 + 60$ $200 + 70$	$460 + 270$ 300 270	$740 - 260$ $600 + 140$ $200 + 60$	$740 - 260$ 300 260

2

Обчисли зручним для тебе способом.

$270 + 540$

$630 - 480$

$450 + 380$

$910 - 770$

3

Розв'яжи задачі арифметичним або алгебраїчним методом.

- 1) За 3 однакові ляльки заплатили стільки ж, скільки за 6 однакових машинок. Скільки коштує одна машинка, якщо ціна однієї ляльки дорівнює 80 гривень?

- 2) Два флористи працювали однаковий час. Один флорист за цей час склав 42 букети, оформлюючи по 6 букетів за годину. Скільки букетів оформив за цей час інший флорист, якщо щогодини він збирав по 9 букетів?
- 3) На народному святі гостей пригощали варениками. На чагуванні видали за 5 годин 30 кг вареників. На скільки годин вистачить 24 кг вареників за тієї ж норми видачі?

4 Знайди значення виразів. Запиши результати.

$$4 \cdot 90 - 60 \cdot 6 + 420 : 7 \cdot 8$$

$$2 \cdot 30 \cdot 8 - (7 \cdot 60 - 40) + 240 : 60$$

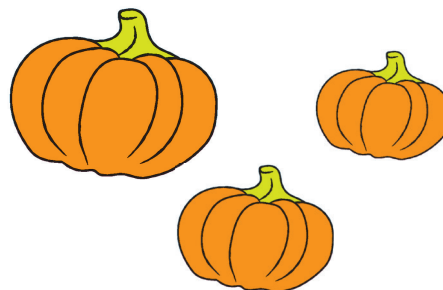
$$730 + (80 \cdot 4 + 40) : 9 - 720 : 8 : 30$$

5 На агровиставці були відзначені гарбузи-велетні. Назви селища, у яких виростили цих велетнів, у порядку зростання маси гарбузів. Запиши ці дані в таблицю.

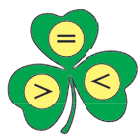
Голикове — 63 кг; Кожанка — 44 кг; Осикувате — 76 кг.

Гарбузи-велетні

№ з/п	Назва селища	Маса (кг)

6 Порівняй вирази.

$4 \cdot 6 + 36 : 4 : 3 \bigcirc 8 \cdot 4 - 20 : 5 \cdot 4 \cdot 1$

$28 - (4 + 16) : 5 \bigcirc 75 - (18 - 12) \cdot 7$

$18 + (38 + 7) : 5 : 1 \bigcirc (70 - 35) : 7 + 29$

$(20 - 16) \cdot (18 : 6) \bigcirc (40 - 38) \cdot (18 : 3)$

$7 \cdot 6 \bigcirc 3 \cdot 6$

$7 \cdot 7 \bigcirc 7 \cdot 4$

$27 : 3 \bigcirc 9$

$3 \cdot 3 \bigcirc 2 \cdot 3$

ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО ПРОПОРЦІЙНОГО

1

Розв'яжи задачі арифметичним методом.

- 1) Тесляр за 8 годин роботи обтесав 24 дошки. Скільки дощок обтеше тесляр за 6 годин, якщо працюватиме з тією самою продуктивністю?

	Продуктивність праці (шт.)	Час роботи (год)	Загальний виробіток (шт.)
I			
II			

1) _____
однакова величина

2) _____

- 2) Протягом кожного з двох днів тесляр обтесав однакову кількість дощок. Першого дня він працював 8 годин, обтесуючи щогодини 3 дошки. Скільки годин працював тесляр другого дня, якщо щогодини він обтесував 4 дошки?

	Продуктивність праці (шт.)	Час роботи (год)	Загальний виробіток (шт.)
I			
II			

1) _____
однакова величина

2) _____

- 3) Протягом кожного з двох днів тесляр працював однаковий час. Першого дня він обтесав 24 дошки, обтесуючи щогодини 3 дошки. Скільки дощок обтесав тесляр другого дня, якщо щогодини він обтесував 4 дошки?

	Продуктивність праці (шт.)	Час роботи (год)	Загальний виробіток (шт.)
I			
II			

1) _____
однакова величина

2) _____

➤ Спосіб знаходження
однакової величини

Зістав задачі 1–3. Узагальни плани їх розв'язування.

Задачі на знаходження четвертого пропорційного

I	a	однакова	c
II	b		k

План розв'язування

- 1) Знаходжу значення однакової величини за двома числовими даними одного з випадків.
- 2) Відповідаю на запитання задачі.

a, b, c, k — числа задачі, одне з яких є шуканим.

2

Знайди значення виразів різними способами.

Спосіб укрупнення розрядних одиниць:

$$260 + 380$$

Спосіб на основі правила додавання суми до числа:

$$260 + 380$$

$$260 + 380$$

Спосіб на основі правила додавання числа до суми:

$$260 + 380$$

$$260 + 380$$

Порозрядне додавання:

$$\begin{array}{r} 260 + 380 \\ \hline \end{array}$$

Спосіб округлення:

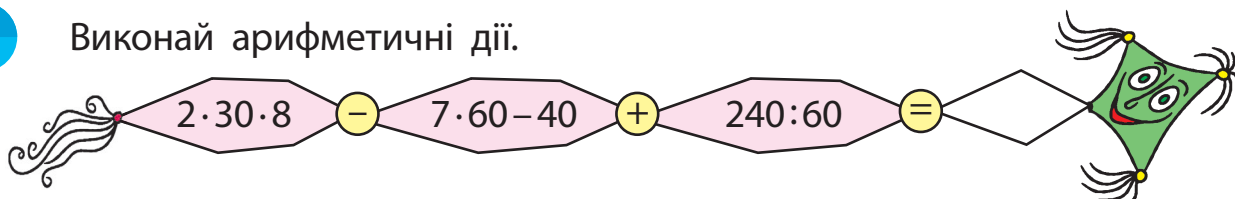
$$260 + 380$$

ЗНАЙОМИМОСЬ ІЗ ПИСЬМОВИМ ДОДАВАННЯМ І ВІДНІМАННЯМ

1

Виконай арифметичні дії.

2

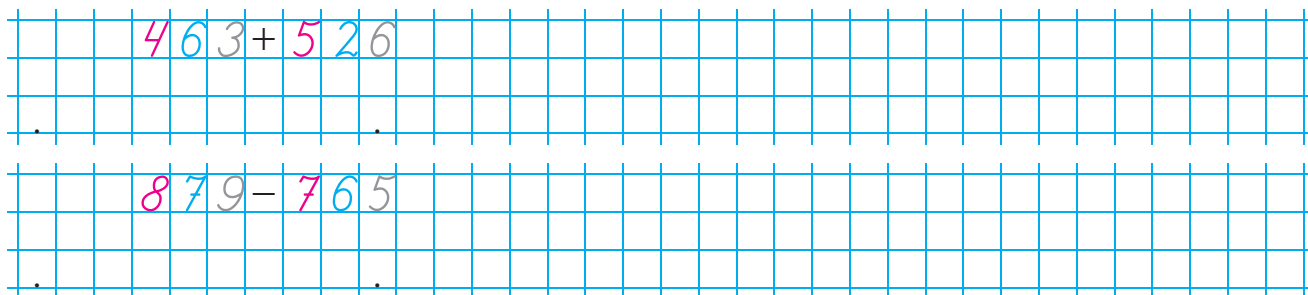
Згадай, як міркуємо під час виконання порозрядного додавання і віднімання чисел. У кожному стовпчику зістав вирази. Чим вони відрізняються? Знайди значення першого виразу в стовпчику. Чи можна міркувати так само під час знаходження значення другого виразу?

$$\begin{array}{r} 53 + 35 \\ 253 + 435 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 76 - 43 \\ 976 - 643 \end{array}$$

3

Знайди значення виразів порозрядно. Зверни увагу: це **усний прийом обчислення**.

4

Прокоментуй розв'язання способом порозрядного обчислення. Розглянь **письмовий прийом обчислення**. Зістав усний і письмовий прийоми. Чим вони відрізняються?

$$\begin{array}{r} 325 + 267 = 500 + 80 + 12 = 592 \\ \swarrow \quad \searrow \quad \swarrow \quad \searrow \\ 300 + 20 + 5 \quad 200 + 60 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 718 - 456 = 200 + 60 + 2 = 262 \\ \swarrow \quad \searrow \quad \swarrow \quad \searrow \\ 600 + 110 + 8 \quad 400 + 50 + 6 \end{array}$$

- Усний прийом обчислення
- Письмовий прийом обчислення

Письмові додавання і віднімання

1. Записую числа стовпчиком — розряд під розрядом.
2. Обчислення починаю з розряду одиниць.
3. Виконую дії з десятками.
4. Виконую дії із сотнями.

5 Знайди значення сум і різниць письмово з коментарем.

$436 + 221$

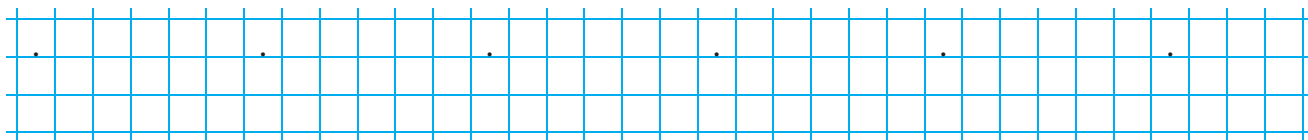
$386 + 522$

$638 + 252$

$548 - 123$

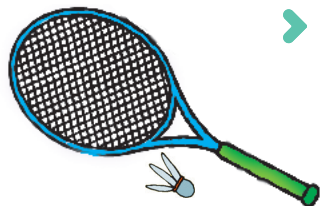
$780 - 438$

$903 - 651$

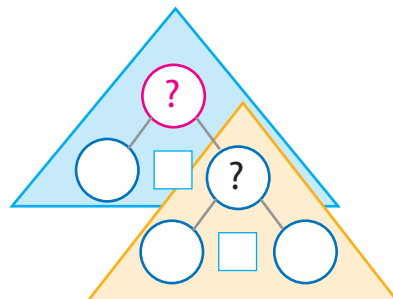
Виконуючи **письмове обчислення**, пам'ятай, що **10 одиниць нижчого розряду складають 1 одиницю вищого**.

6 Розв'яжи задачу.

➤ Ціна набору воланів для бадмінтону 100 грн, а ракетки — 400 грн. За волани заплатили 800 грн. Скільки треба заплатити за ракетки, якщо купити їх стільки ж, скільки й наборів воланів?

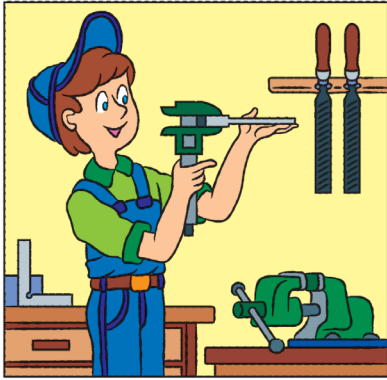
I			
II			

➤ ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ

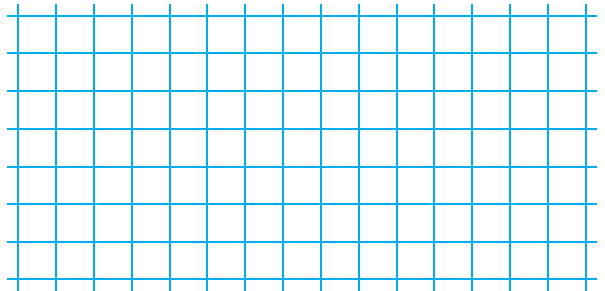
1

Розв'яжи задачу 1. Зістав задачу 2 із задачею 1. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання задачі 2?

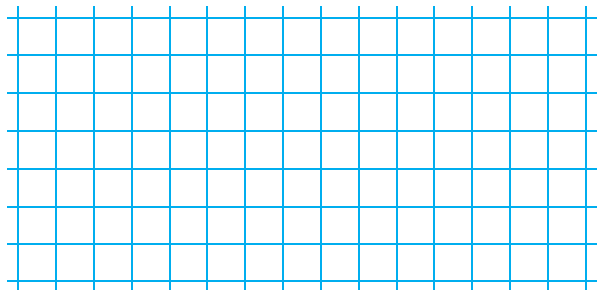

- 1) Майстер за 3 години виготовив 24 деталі. Скільки деталей виготовить майстер за 6 годин, якщо працюватиме з тією самою продуктивністю?
- 2) Майстер за 3 години виготовив 24 деталі. Скільки деталей виготовить майстер за 6 годин, якщо за годину виготовлятиме на 2 деталі більше?

I			
II			

I			
II			

Склади та розв'яжи обернену задачу до задачі 2, у якій шуканим є час роботи майстра, зазначений у запитанні задачі 2.

2

Поміркуй, які умови бракує у формулюванні задачі, щоб вона розв'язувалась: двома діями; трьома діями.

- 8 батарейок коштують 240 гривень. Скільки треба заплатити за 3 ліхтарики?

	... 1	Кількість Час	Загальна
I	?	<input type="text"/>	<input type="text"/>
II	?, на <input type="text"/> б. (м.)	<input type="text"/> / ?	? / <input type="text"/>

3 Виконай обчислення письмово з коментарем.

$985 - 65$

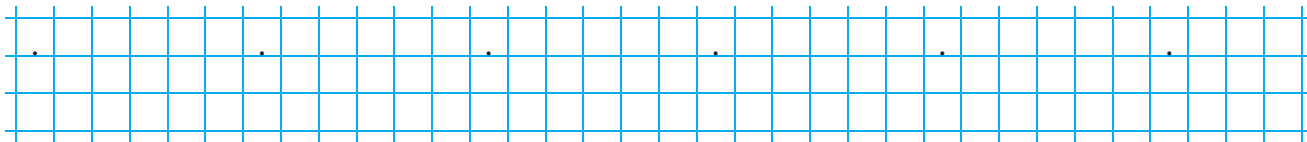
$565 + 285$

$576 - 257$

$674 + 75$

$789 - 698$

$684 + 258$

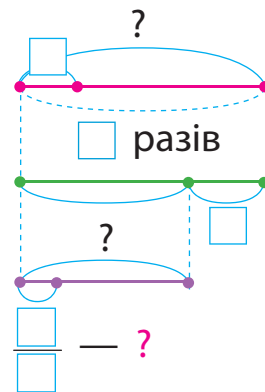

4 Розв'яжи задачу, скориставшись підказками.

У майстерню привезли 7 рулонів тканини, по 20 м у кожному рулоні. Із 40 м тканини пошили чоловічі сорочки, а п'яту частину решти витратили на сукні для дівчаток. Скільки метрів тканини пішло на сукні?

I — <input type="text"/>	} ? , по <input type="text"/> взяти <input type="text"/> р.
II — ?, <input type="text"/> / <input type="text"/> решти	
...	

5 Прочитай текст. З'ясуй, про що дізнаємось, обчисливши значення кожного виразу.

Ліфт зробив 5 рейсів. Під час кожного рейсу ліфтом піднімалися 4 людини, а спускалися — 3.

$3 \cdot 5$

$4 \cdot 5 + 3 \cdot 5$

$4 + 3$

$4 - 3$

$4 \cdot 5$

$4 \cdot 5 - 3 \cdot 5$

$(4 + 3) \cdot 5$

$(4 - 3) \cdot 5$

ВИКОНУЄМО ПИСЬМОВЕ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1

Виконай обчислення письмово з коментарем.

$678 + 261$

$560 - 371$

$388 + 76$

$820 - 137$

2

Знайди значення виразів письмово. Розташуй результати в порядку зростання та розшифруй назву континенту.

$690 - 477$ (Ф)

$384 + 176$ (К)

$750 - 446$ (И)

$234 + 474$ (А)

$389 - 209$ (А)

$909 - 668$ (Р)

3

Встав пропущені цифри.

$+ \begin{array}{r} 68 \\ 35 \\ 74 \end{array}$	$- \begin{array}{r} 25 \\ 57 \\ 2 \end{array}$	$+ \begin{array}{r} 13 \\ 79 \\ 58 \end{array}$	$- \begin{array}{r} 60 \\ 5 \\ 263 \end{array}$
---	--	---	---

4

Згадай, якими способами можна перевірити правильність розв'язання задач. Розв'яжи задачі та перевір, чи правильні розв'язки одержано.

- 1) У мотку масою 63 г було 7 дм дроту. Від мотка відрізали шматок дроту завдовжки 5 дм. Яка маса шматка дроту, що відрізали?
- 2) За 3 однакові капелюшки треба було заплатити 600 гривень. Під час розпродажу ціна одного такого капелюшка знизилася на 120 гривень. Скільки коштуватимуть під час розпродажу 3 такі капелюшки?

5

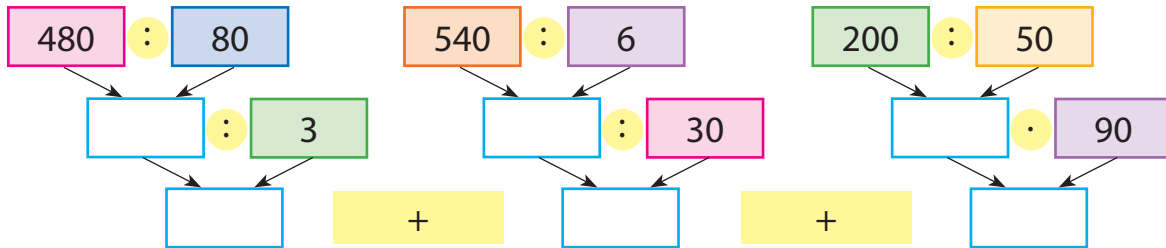
Розв'яжи задачі. Зміни умову або запитання кожної задачі так, щоб вона розв'язувалася трьома діями.

- 1) За 7 рейсів вантажівкою можна перевезти 210 ц вантажу. Скільки центнерів вантажу можна перевезти цією вантажівкою за 5 рейсів? (Кожного рейсу вантажівка перевозить однакову масу вантажу.)
- 2) До магазину привезли 360 кг картоплі. Першого дня продали 60 кг картоплі, а другого — третину решти. Скільки кілограмів картоплі продали другого дня?

6

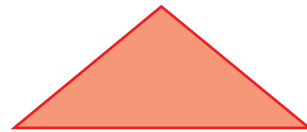
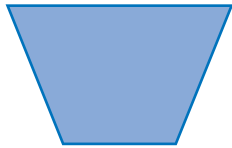
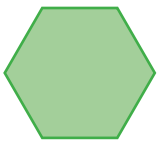

За поданою схемою склади вираз, визнач у ньому порядок виконання арифметичних дій, знайди значення виразу.

7

Виміряй довжини сторін багатокутників. Обчисли периметр кожного багатокутника. Запиши результати.

8

Встав пропущені цифри в істинних нерівностях.

$$4 \text{ м } 25 \text{ см} > 3 \text{ м } \square 5 \text{ см}$$

$$8 \text{ дм } 3 \text{ см} < \square 3 \text{ см}$$

$$738 \text{ см} < \square \text{ м } 38 \text{ см}$$

$$94 \text{ см} > 9 \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$56 \text{ мм} > \square \text{ см } 6 \text{ мм}$$

$$2 \text{ см } 8 \text{ мм} < 2 \square \text{ мм}$$

9

Знайди суму коренів (розв'язків) рівнянь.

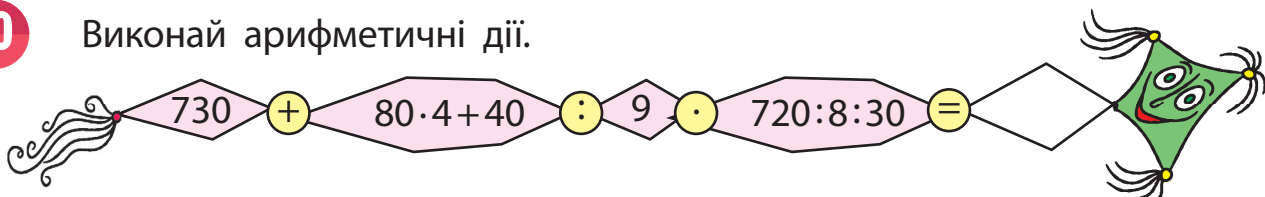
$$(400 + 160) : c = 70$$

$$80 \cdot x - 350 = 210$$

$$(a + 60) \cdot 7 = 490$$

10

Виконай арифметичні дії.

ЗНАЙОМИМОСЬ ІЗ ЗАДАЧАМИ НА ЗНАХОДЖЕННЯ ТРЬОХ ЧИСЕЛ ЗА ТРЬОМА СУМАМИ

1

Знайди значення виразів письмово з коментарем.

$$282 + 349$$

$$405 + 95$$

$$218 + 782$$

$$608 - 47$$

$$700 - 254$$

$$1000 - 321$$

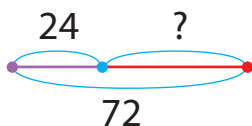
2

До кожної задачі добери короткий запис і схему. Розв'яжи послідовні задачі.

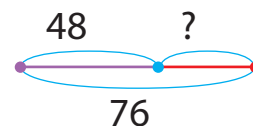
➤ 1) Сума двох чисел дорівнює 72. Знайди друге число, якщо перше число — 24.

➤ 2) Сума другого та третього чисел дорівнює 76. Знайди третє число, якщо друге число — 48.

$$\begin{array}{l} \text{I} - 24 \\ \text{II} - ? \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{I} - 24 \\ \text{II} - ? \end{array}} \right\} 72$$

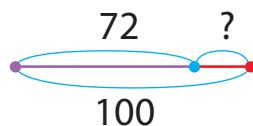
$$\begin{array}{l} \text{II} - 48 \\ \text{III} - ? \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{II} - 48 \\ \text{III} - ? \end{array}} \right\} 76$$

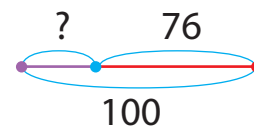
➤ 3) Сума трьох чисел дорівнює 100. Знайди третє число, якщо сума першого і другого чисел — 72.

➤ 4) Сума трьох чисел дорівнює 100. Знайди перше число, якщо сума другого і третього чисел — 76.

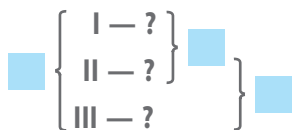
$$100 \left\{ \begin{array}{l} \text{I} - \\ \text{II} - \\ \text{III} - ? \end{array} \right\} 72$$

$$100 \left\{ \begin{array}{l} \text{I} - ? \\ \text{II} - \\ \text{III} - \end{array} \right\} 76$$

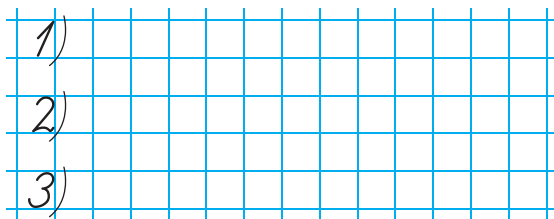
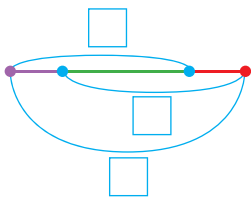
Зроби висновки: Як знайти перше число за сумою трьох чисел і сумою другого та третього чисел? Як знайти третє число за сумою трьох чисел і сумою першого та другого чисел? Як знайти друге число?

3 Зістав подану задачу із задачами в завданні 2. Чи допоможуть зроблені висновки розв'язати цю задачу? Розв'яжи її.

► Сума трьох чисел дорівнює 100. Знайди кожне число, якщо сума першого і другого чисел дорівнює 72, а сума другого та третього чисел становить 76.

$$100 \left\{ \begin{array}{l} \text{I} - ? \\ \text{II} - ? \\ \text{III} - ? \end{array} \right\} \left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \begin{array}{l} 72 \\ \\ 76 \end{array}$$

За коротким записом склади задачу про ціну машинки, ціну ляльки та ціну ведмедика. Чи потрібно записувати розв'язання цієї задачі?

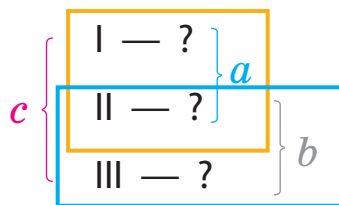
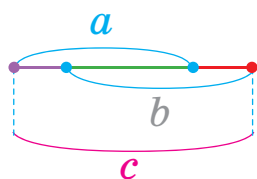
4 Зістав подану задачу із задачею, яку було складено під час виконання завдання 3. Що змінилося? Як ця зміна вплине на розв'язання? Розв'яжи задачу.

► Машинка і лялька коштують 320 грн, а лялька та ведмедик — 250 грн. Знайди ціну кожної іграшки, якщо три іграшки разом коштують 400 грн.

Що спільне в розв'язанні задач завдань 3 і 4?

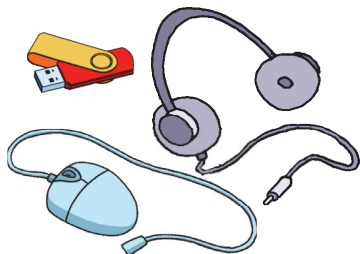
Задачі на знаходження трьох чисел за трьома сумами

- 1) $(c - b)$ — I число
- 2) $(c - a)$ — III число
- 3) $a - (c - b)$ або $b - (c - a)$ — II число

▶▶ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ

1 Доповни та поясни розв'язання задачі.

▶ Для купівлі комп'ютерної мишки, флешки та навушників потрібно 1000 грн. Щоб купити комп'ютерну мишку і флешку, слід заплатити 760 грн, а щоб купити флешку та навушники — 510 грн. Скільки коштує кожна річ?

$$1) 1000 - 760 =$$

$$2) 1000 - 510 =$$

$$3) 760 - \quad =$$

2 Яка це задача? За яким планом розв'язуються такі задачі? Розв'яжи задачу.

▶ У 1 кг зернової суміші для папуг міститься 850 г проса і вівса, 350 г вівса і соняшникового насіння. Скільки окремо проса, вівса та соняшникового насіння містить 1 кг суміші для папуг?

3 Розв'яжи задачі та виконай перевірку.

▶ 1) У зоопарку для восьми єнотів придбали 480 кг риби, яку роздавали порівну. Скільком єнотам вистачить 540 кг риби за тієї самої норми годування?

▶ 2) У дитячому садку витратили 49 кг фруктів за 7 днів, щодня витрачаючи однакову масу фруктів. На скільки днів вистачить 30 кг фруктів, якщо щодня витрачати на 2 кг менше?

4 Знайди значення виразів письмово з коментарем. Виконай перевірку.

$408 + 356$

$700 - 275$

$627 + 236$

$804 - 609$

5 Встав пропущені цифри.

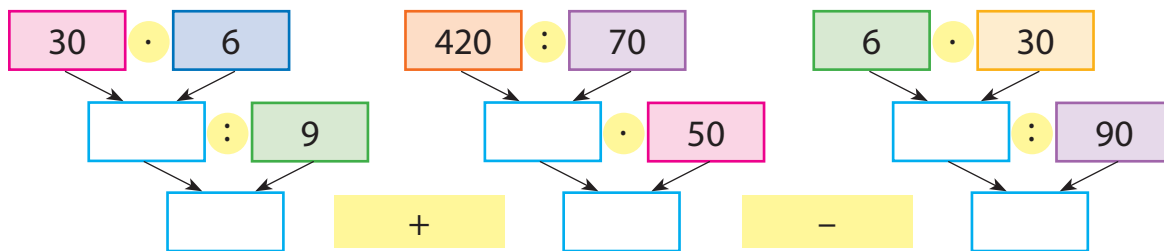
$$\begin{array}{r} 72 \\ -45 \\ \hline .36 \end{array} \quad \begin{array}{r} 47 \\ +740 \\ \hline 7.8 \end{array} \quad \begin{array}{r} 94 \\ -67 \\ \hline .23 \end{array} \quad \begin{array}{r} 28 \\ +39 \\ \hline 8.5 \end{array} \quad \begin{array}{r} 1000 \\ -7 \\ \hline .97 \end{array}$$

6 Визнач порядок виконання арифметичних дій, обчисли, запиши результати.

$$(200 - 7 + 47) : 60 \cdot 6 : 4$$

$$800 : (311 - 267 + 356) \cdot 80 : 20$$

7 За поданою схемою склади вираз, визнач у ньому порядок виконання арифметичних дій, знайди значення виразу.

8 Знайди корені (розв'язки) двох рівнянь за вибором.

$$560 : 70 + a = 381$$

$$(165 + b) : 90 = 2$$

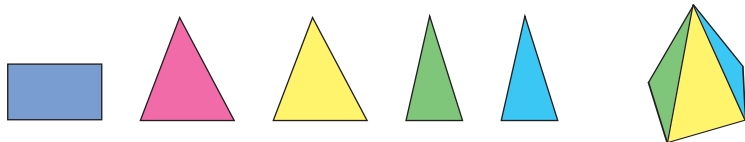
$$400 : 100 \cdot c = 16 \cdot 10$$

9 Знайди значення виразів зі змінною, якщо $c = 238$.

$$(800 - 438 + c) : 300 \cdot 90$$

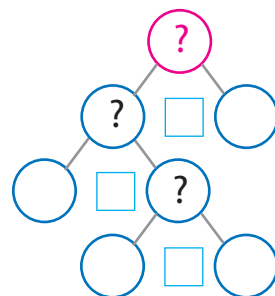
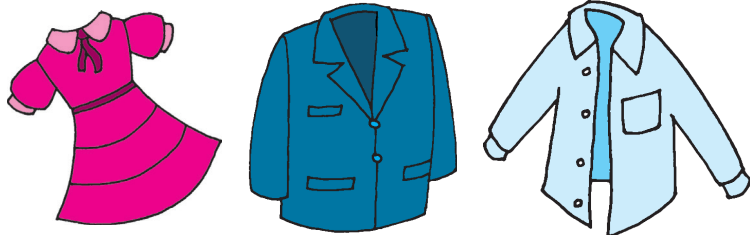
$$c + 675 - 560 : 70 : 4$$

10 Побудуй квадрат зі стороною 4 см. Обчисли його периметр.

4 Доповни схему аналізу та розв'яжи задачу.

У майстерні пошили 64 сукні, а костюмів у 8 разів менше. Скільки пошили сорочок, якщо їх кількість становила $\frac{1}{9}$ кількості пошитих суконь і костюмів?

5 Знайди значення виразів письмово. Виконай перевірку.

$$487 + 209$$

$$600 - 481$$

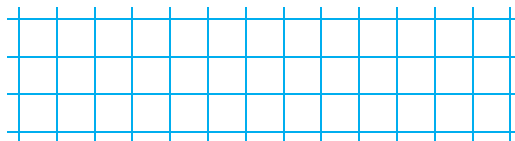
$$309 + 583$$

$$803 - 234$$

6 Встав пропущені цифри.

$\begin{array}{r} + 84 \\ 39 \\ \hline 73 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 82 \\ 7 \\ \hline 28 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 44 \\ 67 \\ \hline 89 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 1000 \\ 2 \\ \hline 6 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 24 \\ 2 \\ \hline 1000 \end{array}$
--	---	--	--	---

7 Накресли відрізок завдовжки 54 мм. Наведи кольоровим олівцем його шосту частину.

8 Знайди значення виразів. Запиши результати.

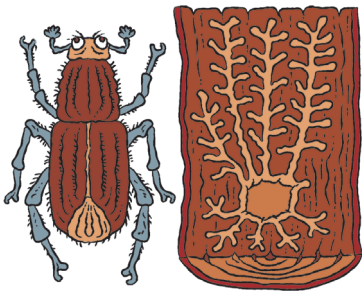
$(18 + 560 : 8 - 320 : 40) \cdot 6 - 40 \cdot 6 : 30 \cdot 50$
$720 : (440 - 350) \cdot 4 + 490 : 70 + 18 - 9$
$(980 - 6 \cdot 30) : 400 \cdot (630 : 90 + 93) : 40$

▶▶ РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ

1

З'ясуй, на які запитання з поданих можна відповісти за даною умовою.

▶ Жук-короїд псує деревину. Один короїд прогриз у ялинці три ходи, загальна довжина яких становить 340 мм. Загальна довжина першого та другого ходів становить 222 мм, а другого та третього — 213 мм.

- 1) Скільки ходів прогриз короїд?
- 2) Яка загальна довжина всіх ходів?
- 3) Скільки гостей побувало в короїда?
- 4) Яка довжина першого ходу?
- 5) Яка довжина першого та другого ходів?
- 6) Яка довжина третього ходу? другого ходу?

2

Добери умову до запитання.

Скільки дітей було в кожній команді?

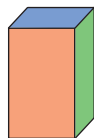
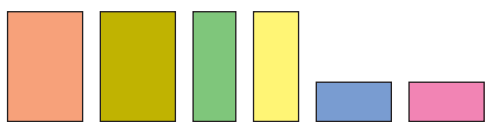

- ▶ 1) У двох командах було 56 учнів, причому в першій команді — 32 учні.
- ▶ 2) У першій і другій командах — 27 учнів, а в другій і третій — 32 учні.
- ▶ 3) У трьох командах було 54 учні. У першій і другій командах — 29 учнів, а в другій і третій — 32 учні.

3

Розв'яжи задачу. Перевір правильність розв'язання. Зміни умову задачі так, щоб одержати задачу на знаходження четвертого пропорційного.

▶ Маляр за 6 днів пофарбував 24 рами. За скільки днів він пофарбує 36 рам, якщо щодня фарбуватиме на 2 рами більше?

4 Розв'яжи задачі усно.

- 1) Ціна листівки 36 грн, що в 4 рази більше, ніж ціна конверта. Скільки коштують листівка і конверт разом?
- 2) До магазину привезли 97 кг яблук, що на 18 кг менше, ніж апельсинів. Скільки кілограмів яблук і апельсинів привезли до магазину?

5 Знайди:

п'яту частину від 4 дм

ціле, сьома частина якого становить 8 ц

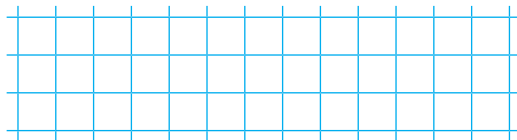
шосту частину від 3 т

число, чверть якого становить 4 см

половину від 1 м

ціле, дев'ята частина якого становить 6 г

6 Накресли відрізок завдовжки 45 мм. Наведи кольорови олівцем його дев'яту частину.

7 Виконай дії з іменованими числами.

$1 \text{ кг} - 140 \text{ г}$

$7 \text{ м} - 60 \text{ см}$

$4 \text{ ц } 6 \text{ кг} - 3 \text{ ц } 28 \text{ кг}$

$1 \text{ т} - 328 \text{ кг}$

$1 \text{ км} - 236 \text{ м}$

$5 \text{ м } 4 \text{ см} - 3 \text{ м } 28 \text{ см}$

$4 \text{ м} - 57 \text{ см}$

$1 \text{ ц} - 48 \text{ кг}$

$3 \text{ ц } 5 \text{ кг} - 1 \text{ ц } 8 \text{ кг}$

$1 \text{ кг} - 480 \text{ г}$

$7 \text{ м} - 509 \text{ см}$

$2 \text{ дм } 3 \text{ мм} - 36 \text{ мм}$

8 Знайди значення виразів письмово, виконай перевірку.

$573 + 450$

$805 - 356$

$479 + 521$

$1000 - 703$

РОЗДІЛ 4. ВИВЧАЄМО ПОЗАТАБЛИЧНЕ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

УЗАГАЛЬНЮЄМО ВИВЧЕНЕ ПРО АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

1

Якою арифметичною дією можна замінити дію множення? Знайди значення добутків, замінивши множення додаванням.

$221 \cdot 3$

$123 \cdot 3$

$142 \cdot 4$

$456 \cdot 2$

Софійка вважає, що для знаходження суми однакових доданків можна застосувати прийом порозрядного додавання кількох чисел:

$$\begin{array}{ccccccc} 142 & + & 142 & + & 142 & = & 300 + 120 + 6 = 426 \\ \underbrace{100 + 40 + 2} & & \underbrace{100 + 40 + 2} & & \underbrace{100 + 40 + 2} & & \\ \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} \end{array}$$

Чи можна погодитися із Софійкою?

2

Якою арифметичною дією можна замінити дію ділення? Знайди значення часток, замінивши ділення відніманням.

$99 : 33$

$64 : 16$

$420 : 105$

$396 : 132$

3

Згадай, що означає «число a розділити на число b ». Склади відповідні рівності.

$56 : 8 = \square, \text{ тому що } \square \cdot 8 = 56$

$720 : 90 = \square, \text{ тому що } \square \cdot \square = \square$

$360 : 4 = \square, \text{ тому що } \underline{\hspace{2cm}}$

$420 : 7 = \square, \text{ тому що } \underline{\hspace{2cm}}$

4

Знайди значення виразів. Запиши результати.

$58 \cdot 1$	$0 : 45$	$5 \cdot 100$
$67 : 1$	$0 \cdot 18$	$82 : 82$
$10 \cdot 8$	$32 : 32$	$800 : 100$

5 З кожної рівності на множення склади дві рівності на ділення.

$$5 \cdot 32 = 160 \quad 24 \cdot 17 = 408 \quad 234 \cdot 4 = 936$$

6 Знайди значення добутків. Значення якого добутку можна назвати без обчислень?

$$134 \cdot 3 = \quad 3 \cdot 134 =$$

7 Обчисли, застосувавши сполучний закон множення.

$$(32 \cdot 5) \cdot 2 =$$

$$5 \cdot (4 \cdot 8) =$$

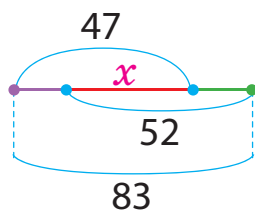
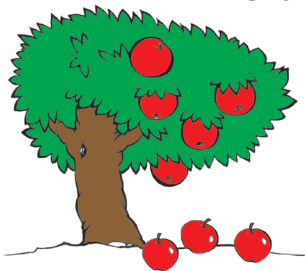
8 Розв'яжи задачу арифметичним методом.

Закінчи розв'язання задачі алгебраїчним методом.

- З трьох яблунь зібрали 83 кг яблук. Скільки кілограмів яблук зібрали з кожного дерева, якщо з першого та другого разом зібрали 47 кг яблук, а з другого та третього — 52 кг?

Нехай x — маса яблук, які зібрали з другої яблуні. Тоді:

$$83 \begin{cases} \text{I} - (47 - x) \\ \text{II} - x \\ \text{III} - (52 - x) \end{cases}$$

47

Усього зібрали з трьох яблунь: $47 - x + x + 52 - x = 83$.

► Неповна частка; остача:

$$a : b = c \text{ (ост. } r), \\ r < b$$

3 Прочитай рівності.

$14:7=2$

$15:7=2 \text{ (ост. } 1)$

$16:7=2 \text{ (ост. } 2)$

$17:7=2 \text{ (ост. } 3)$

$18:7=2 \text{ (ост. } 4)$

$19:7=2 \text{ (ост. } 5)$

$20:7=2 \text{ (ост. } 6)$

$21:7=3$

$22:7=3 \text{ (ост. } 1)$

$23:7=3 \text{ (ост. } 2)$

$24:7=3 \text{ (ост. } 3)$

$25:7=3 \text{ (ост. } 4)$

$26:7=3 \text{ (ост. } 5)$

$27:7=3 \text{ (ост. } 6)$

$28:7=4$

$29:7=4 \text{ (ост. } 1)$

$30:7=4 \text{ (ост. } 2)$

$31:7=4 \text{ (ост. } 3)$

$32:7=4 \text{ (ост. } 4)$

$33:7=4 \text{ (ост. } 5)$

$34:7=4 \text{ (ост. } 6)$

Ділення націло можна розглядати як ділення з остачею, яке в остачі дає нуль:

$14:7=2 \text{ (ост. } 0)$

$21:7=3 \text{ (ост. } 0)$

$28:7=4 \text{ (ост. } 0)$

🔍 Прочитай одержані остачі в кожному стовпчику. Назви дільник. Що цікаве можна помітити? Зроби висновок щодо величини остачі порівняно з дільником.

Остача має бути меншою, ніж дільник!

$$a : b = c \text{ (ост. } r), r < b$$

4 Перевір, чи правильно виконано ділення з остачею. Виправ помилки, якщо вони є.

$8:3=2 \text{ (ост. } 2)$

$9:2=6 \text{ (ост. } 3)$

$39:5=7 \text{ (ост. } 4)$

5 Розв'яжи задачу. Постав таке запитання, щоб задача розв'язувалась чотирма діями.

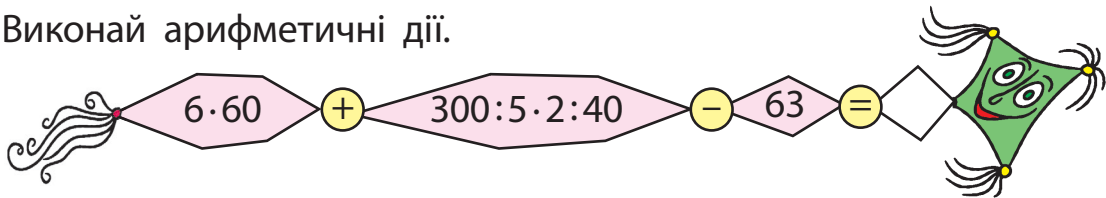
► У шкільній їдальні було 36 кг борошна. На млинці витратили $\frac{1}{4}$ усього борошна, а на пиріжки — $\frac{1}{3}$ решти. Скільки кілограмів борошна витратили на пиріжки?

ВИВЧАЄМО ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ

1

Виконай арифметичні дії.

2

Виконай ділення з остачею практично (за малюнком). Запиши та прочитай відповідну рівність.

3

Назви можливі остачі при діленні на 9; на 4; на 6; на 16. Скільки може бути різних остач при діленні на кожне з поданих чисел? Зроби висновок: скільки може бути остач, включаючи нуль, при діленні на певне число?

Кількість остач, включаючи нуль, дорівнює дільнику.

4

Прочитай рівності в кожному стовпчику. Що в них спільне? Чому неповні частки однакові? Від чого залежить значення неповної частки? Як знайти неповну частку? Знайди різницю між діленим і найближчим до нього меншим числом, що ділиться на 8 націло; порівняй її з остачею. Чому дорівнює остача?

$40 : 8 = 5$

$41 : 8 = 5$ (ост. 1)

$42 : 8 = 5$ (ост. 2)

$43 : 8 = 5$ (ост. 3)

$44 : 8 = 5$ (ост. 4)

$45 : 8 = 5$ (ост. 5)

$46 : 8 = 5$ (ост. 6)

$47 : 8 = 5$ (ост. 7)

$48 : 8 = 6$

$49 : 8 = 6$ (ост. 1)

$50 : 8 = 6$ (ост. 2)

$51 : 8 = 6$ (ост. 3)

$52 : 8 = 6$ (ост. 4)

$53 : 8 = 6$ (ост. 5)

$54 : 8 = 6$ (ост. 6)

$55 : 8 = 6$ (ост. 7)

$56 : 8 = 7$

$57 : 8 = 7$ (ост. 1)

$58 : 8 = 7$ (ост. 2)

$59 : 8 = 7$ (ост. 3)

$60 : 8 = 7$ (ост. 4)

$61 : 8 = 7$ (ост. 5)

$62 : 8 = 7$ (ост. 6)

$63 : 8 = 7$ (ост. 7)

➤ Алгоритм ділення з остачею

5 Розглянь, як слід виконувати ділення з остачею.

$$16:3$$

- 1) Випишую всі числа, менші ніж 16, що діляться на 3: 3, 6, 9, 12, 15.
- 2) Найбільше з цих чисел — 15 — ділю на дільник: $15:3=5$ — неповна частка.
- 3) Віднімаю від діленого знайдене найбільше число: $16-15=1$ — остача; $1 < 3$.

$$16:3=5 \text{ (ост. } 1\text{)}$$

Виконай ділення з остачею. Прокоментуй свої дії.

$58:7$

$30:4$

$75:9$

$50:6$

$19:3$

$49:5$

$32:3$

$68:8$

- 1) _____ □
- 2) □:□=□ — неповна частка
- 3) □-□=□ — остача; □ < □
□:□=□ (ост. □)

6 Розв'яжи задачу, скориставшись підказками.

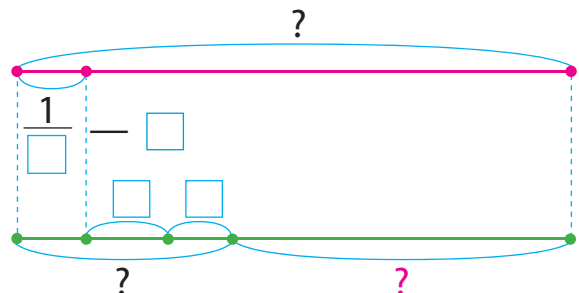

- Микола розв'язав у понеділок 6 задач, що становить $\frac{1}{8}$ усього завдання. У вівторок він розв'язав 8 задач, а в середу — ще 5. Скільки задач залишилося розв'язати Миколі?

Було — ?, $\frac{1}{8}$ становить □

_____ — ?, □ і □

Залишилось — ?

ПЕРЕВІРЯЄМО ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ

1

Запиши деякі числа, що діляться на 6 без остачі.

Grid for writing numbers divisible by 6 without remainder.

2

Запиши натуральні числа від 10 до 26. Обведи числа, які діляться на 5 націло.

Grid for writing natural numbers from 10 to 26, with some numbers circled.

Усно розділи на 5 числа 13, 19, 24. Назви неповну частку й остачу. Запиши числа, які в результаті ділення на 5 мають в остачі 3.

Grid for writing numbers that have a remainder of 3 when divided by 5.

3

Не виконуючи ділення, назви частки, у результаті яких буде остача.

$32:4$

$48:5$

$36:8$

$40:5$

$67:7$

$15:2$

$32:8$

$37:9$

$24:3$

$56:9$

$80:9$

$36:5$

4

Виконай ділення з остачею. Зроби перевірку за схемою.

$$\begin{array}{r} 56 : 8 = \dots, \text{оск. } \dots \\ \underline{24} : 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 : 4 = \dots, \text{оск. } \dots \\ \underline{28} : 7 \end{array}$$

5

Виконай ділення з остачею. Прокоментуй свої дії.

$$\begin{array}{r} 34 : 4 \\ 1) \dots \\ 2) \dots \\ 3) \dots \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26 : 5 \\ 1) \dots \\ 2) \dots \\ 3) \dots \end{array}$$

Якою дією перевіряють правильність дії ділення? Переконайся, що ділення з остачею перевіряється дією множення. Міркуй за пам'яткою.

$$a : b = c \text{ (ост. } r)$$

$$c \cdot b + r = a$$

Перевірка ділення з остачею

1. Множу неповну частку на дільник.
2. Додаю до одержаного добутку остачу.
3. Порівнюю знайдене число з діленим: якщо це число дорівнює діленому, то ділення з остачею виконано правильно.

$$23 : 5 = 4 \text{ (ост. } 3)$$

Перевірка:

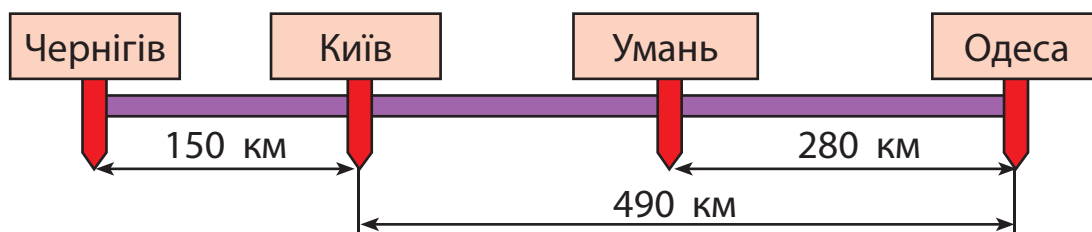
$$1) 4 \cdot 5 = 20; \quad 2) 20 + 3 = 23; \quad 3) 23 = 23;$$

$$\text{або: } 4 \cdot 5 + 3 = 23$$

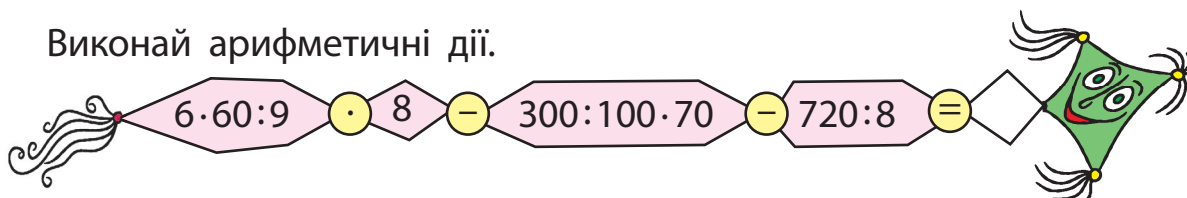
Виконай ділення з остачею з коментарем. Перевір правильність відповідей.

$34 : 4$	$26 : 5$
1)	
2)	
3)	
П:	

6 Визнач за схемою відстань від Києва до Умані.

7 Виконай арифметичні дії.

УЗАГАЛЬНЮЄМО ВИВЧЕНЕ ПРО ДІЛЕННЯ З ОСТАЧЕЮ

1

Назви можливі остачі при діленні на 6; на 12; на 8. Скільки може бути різних остач при діленні на кожне з даних чисел? На що слід орієнтуватися, щоб визначити кількість остач?

2

Поміркуй, чи можна при діленні на 4 одержати такі остачі: 2, 3, 5, 0. На яку ознаку слід орієнтуватися, визначаючи можливі остачі при діленні на певне число?

3

Назви найближче до діленого менше число, яке ділиться на дільник без остачі. Прокоментуй подані розв'язання. Виконай ділення за схемами. Усно виконай перевірку.

$$23:5=4 \text{ (ост. 3)}$$

$$\begin{array}{r} 20 \\ \underline{3} \end{array}$$

$$60:8=7 \text{ (ост. 4)}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ \underline{4} \end{array}$$

$$58:7=8 \text{ (ост. 2)}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ \underline{2} \end{array}$$

$$17:2=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$68:8=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$37:7=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$44:6=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$24:5=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$78:8=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

4

Назви найближче до діленого менше число, яке ділиться на дільник без остачі. Виконай ділення. Усно виконай перевірку.

$$270:40=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$460:80=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

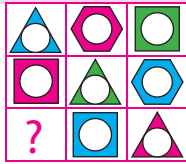
$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$490:90=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

$$220:50=\square \text{ (ост. } \square \text{)}$$

$$\begin{array}{r} \underline{\quad} \end{array}$$

5 Доведи правильність виконання ділення з остачею.

$43:7=6$ (ост. 1). Перевірка: _____

$65:9=7$ (ост. 2). Перевірка: _____

Рівність, якою перевіряється ділення з остачею, читають так само, як і ділення з остачею. Наприклад:

$$78:8=9 \text{ (ост. 6)}. \text{ Перевірка: } \underline{9} \cdot 8 + \textcircled{6} = 78.$$

При діленні 78 на 8 у частці одержимо 9, а в остачі — 6.

6 Прочитай рівності на ділення з остачею.

$5 \cdot 4 + 3 = 23$

$7 \cdot 8 + 4 = 60$

$2 \cdot 6 + 4 = 16$

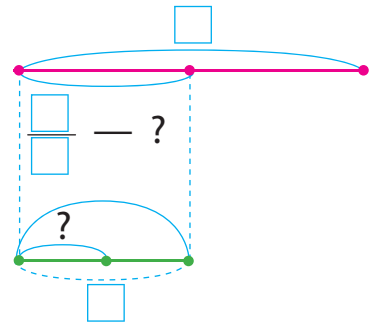
$7 \cdot 10 + 8 = 78$

7 Розв'яжи задачу, здійснивши аналітичний пошук розв'язання.

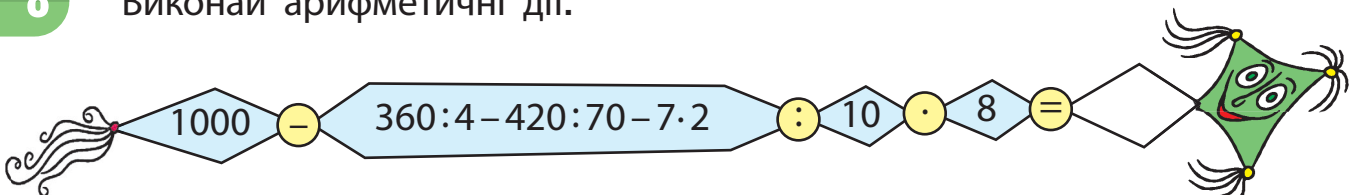

- Господиня купила у квітковому магазині 16 кущів хризантем. $\frac{1}{2}$ усіх кущів становили жовті хризантеми. Господиня посадила їх у 2 ряди, порівну в кожному ряді. Скільки жовтих хризантем в одному ряді?

$\frac{1}{\square}$ від $\square - ?$, розділити на \square порівну — ?

8 Виконай арифметичні дії.

► Ділене менше за дільник

$$a : b = 0 \text{ (ост. } a), a < b$$

Оленка вважає, що в такому випадку жодна дівчинка не одержить хоча б по одному цілому тістечку. Чи погоджуєшся ти з нею? Чому? Скільки тістечок залишиться?

Якщо **ділене менше за дільник**, то в неповній частці одержимо **нуль**, а **ділене** переходить **в остачу**.

5

Випиши вирази, значення неповних часток яких дорівнює нулю. Виконай ділення з остачею та зроби перевірку.

$27 : 4$

$6 : 9$

$35 : 6$

$55 : 8$

$74 : 9$

$36 : 8$

$14 : 27$

$42 : 5$

6

Здогадайся, що являють собою записані рівності. Прочитай рівності як ділення з остачею.

$0 \cdot 7 + 4 = 4$

$3 \cdot 6 + 2 = 20$

$0 \cdot 9 + 2 = 2$

7

У кожному стовпчику спочатку виконай ділення з остачею в першому виразі. Прикинь, яким буде значення частки у другому виразі стовпчика, та виконай ділення з остачею.

$44 : 5$

$28 : 3$

$49 : 6$

$64 : 9$

$440 : 50$

$280 : 30$

$490 : 60$

$640 : 90$

8

Виконай ділення з остачею, скориставшись зразком:

$350 : 40 = 350 : (10 \cdot 4) = (350 : 10) : 4 = 35 : 4 \approx 8$

$270 : 40$

$180 : 50$

$350 : 40 = 8 \text{ (ост. } 30)$

$430 : 80$

$500 : 70$

320

30

$290 : 30$

$450 : 60$

ЗМІСТ

Розділ 3. ВИВЧАЄМО ТИСЯЧУ

Знайомимось із лічильною одиницею — сотня	2
Одержуємо трицифрові числа	4
Додаємо і віднімаємо числа на основі нумерації	6
Додаємо і віднімаємо трицифрові числа на основі нумерації	8
Додаємо і віднімаємо трицифрові числа на основі нумерації	10
Визначаємо загальну кількість одиниць певного розряду	12
Порівнюємо трицифрові числа	14
Досліджуємо задачі	16
Відкриваємо спосіб множення і ділення круглих чисел	18
Множимо і ділимо круглі числа укрупненням розрядних одиниць	20
Знайомимось із задачами на знаходження четвертого пропорційного	22
Вивчаємо одиницю вимірювання довжини — 1 км	24
Вивчаємо одиниці вимірювання маси — 1 г; 1 т	26
Використовуємо прийом послідовного множення і ділення	28
Множимо і ділимо на кругле число послідовно	30
Узагальнюємо нумерацію трицифрових чисел	32
Додаємо і віднімаємо круглі числа	34
Досліджуємо задачі на знаходження четвертого пропорційного	36
Додаємо і віднімаємо круглі числа	38
Додаємо і віднімаємо числа двома способами	40
Додаємо і віднімаємо трицифрові числа порозрядно	42
Додаємо і віднімаємо числа трьома способами	44
Розв'язуємо задачі на знаходження четвертого пропорційного	46
Додаємо і віднімаємо трицифрові числа	48
Додаємо і віднімаємо числа різними способами	50
Досліджуємо задачі на знаходження четвертого пропорційного	52
Знайомимось із письмовим додаванням і відніманням	54
Досліджуємо задачі	56
Виконуємо письмове додавання і віднімання	58
Знайомимось із задачами на знаходження трьох чисел за трьома сумами	60
Розв'язуємо задачі	62
Розв'язуємо задачі	64
Розв'язуємо задачі	66

Розділ 4. ВИВЧАЄМО ПОЗАТАБЛИЧНЕ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

Узагальнюємо вивчене про арифметичні дії множення і ділення	68
Знайомимось із діленням з остачею	70
Вивчаємо ділення з остачею	72
Перевіряємо ділення з остачею	74
Узагальнюємо вивчене про ділення з остачею	76
Досліджуємо ділення з остачею	78

Кожному вчителю, який обрав цей посібник для роботи з класом, видавництво «Ранок» надає авторський методичний супровід протягом навчального року

Інтерактивна школа ТВОРЧОГО ВЧИТЕЛЯ

- регулярні методичні вебінари від авторів підручників та провідних фахівців за актуальними темами для кожного класу
- можливість поставити питання авторам та отримати відповідь у режимі онлайн
- можливість переглянути запис кожної тематичної зустрічі у зручний час
- сертифікат кожному зареєстрованому учаснику

Чекаємо на вас на сайті interactive.ranok.com.ua

Навчальне видання
СКВОРЦОВА Світлана Олексіївна
ОНОПРИЄНКО Оксана Володимирівна

МАТЕМАТИКА. 3 КЛАС.

Навчальний зошит

У 4 частинах

Частина 3

Додаток: «Працюю самостійно 3»

Редактор *В. П. Нестерчук*
Технічний редактор *С. В. Яшиш*
Художник *Д. В. Ширяєв*

Регіональні представництва
видавництва «Ранок»:

З питань придбання продукції
видавництва «Ранок» звертатися за тел.:
у Харкові – (057) 727-70-80;
Києві – (044) 360-56-37, 377-73-23;
Вінниці – (067) 506-65-95;
Дніпрі – (056) 785-01-74, 789-06-24;

«Книга поштою»: вул. Котельниківська, 5, Харків, 61051.
Тел. (057) 727-70-90, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

Т817049У. Підписано до друку 21.01.2020.
Формат 84×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Рублена. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 12,39.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.
Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

E-mail: office@ranok.com.ua
Тел. (057) 719-48-65,
тел./факс (057) 719-58-67.

Київ – тел. (044) 229-84-01,
e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,
Львів – тел. (067) 269-00-61,
e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.

Житомирі – (067) 122-63-60;
Львові – (032) 244-14-36;
Миколаєві та Одесі – (067) 551-10-79;
Черкасах – (0472) 51-22-51;
Чернігові – (0462) 93-14-30.
E-mail: commerce@ranok.com.ua.

безпечний для здоров'я
та повністю
переробляється

з оптимальною білизною,
рекомендованою
офтальмологами

eco
paper

вибілювався
без хлору,
без діоксиду титану

Разом дбаємо про екологію та здоров'я

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Математика. 3 клас. Навчальний зошит

Зошит є складовою навчально-методичного комплексу з математики для 3 класу, до якого входять:

- **навчальний зошит** (електронна і друкована версії)
- додаток «Працюю самостійно» для самостійної роботи учнів на уроках і вдома (електронна і друкована версії)
- дидактичні матеріали для практичних робіт (електронна версія)
- методичний супровід для вчителя (електронна версія)

Видання бере участь у Всеукраїнському експерименті за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти» на базі загальноосвітніх навчальних закладів

Комплекс для початкової школи:

- **Математика. 3 клас**
(автори С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко)
- **Українська мова та читання. 3 клас**
(автори Л. І. Тимченко, І. В. Цєпова)

Долучайтеся до обговорення в групі:
Математика «Ранок». Пілот

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

ISBN 978-617-09-5921-8

Інформаційні партнери проекту:
громадські організації
«Глобал Офіс» і «ЕдКемп Україна»

